

คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

นางสาวภาภรณ์ ศรีโสภา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

ปีการศึกษา 2556

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตภาควิชาจิตเวชศาสตร์ วิทยานิพนธ์ ที่ส่งกองมหาบัณฑิตวิทยาลัย
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

QUALITY OF LIFE OF SINGLE PARENT IN BANGKOK

Miss Papirom Srisopa

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science Program in Mental Health

Department of Psychiatry

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัด

กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวภาภรณ์ ศรีโสภ

สาขาวิชา

สุขภาพจิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง บุรณี กาญจนถวัลย์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะแพทยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไชยเดช นภากาศ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง รัชมน กัลยาศิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง บุรณี กาญจนถวัลย์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุชีรา ภัทรายุตวรรัตน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาภรณ์ ศรีโสภณ : คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร.
(QUALITY OF LIFE OF SINGLE PARENT IN BANGKOK) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
หลัก: รศ. พญ. บุรณี กาญจนถวัลย์ , 109 หน้า.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลจากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว 665 คน โดยมีพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวตอบกลับแบบสอบถามเข้าร่วมวิจัยจำนวน 106 คน ใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (World Health Organization Quality of Life Brief-Thai, WHOQOL-BREF-THAI) แบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event) แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า (PHQ-9) และแบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวของกรมสุขภาพจิต สถิติที่ใช้ได้แก่ Independent-Sample t-test, One-Way ANOVA Pearson's Product Correlation Coefficient และ Stepwise Multiple Linear Regression Analysis

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว มีช่วงอายุระหว่าง 41- 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ย 29,188 บาทต่อเดือน การเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการแยกทางและหย่าร้าง ร้อยละ 76.7 มีเหตุการณ์ความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ไม่พบอาการซึมเศร้า พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวน 10 คน มีการสมรสหรือใช้ชีวิตอยู่กับคู่ชีวิตใหม่ ร้อยละ 9.4 และมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวอยู่ในระดับสูง

คุณภาพชีวิตสมรสโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าร้อยละอยู่ที่ 61.3, 83.0, 37.7, 55.7 และ 54.7 ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรมของบุตร ($p < 0.05$) เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต ($p < 0.001$) คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่สมรสปัจจุบัน ($p < 0.01$) และภาวะซึมเศร้า ($p < 0.001$) โดยมีปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร คือ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต ($R^2 = 0.217$)

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา สุขภาพจิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

ปีการศึกษา 2556

5574359430 : MAJOR MENTAL HEALTH

KEYWORDS: QUALITY OF LIFE / SINGLE PARENT / BANGKOK

PAPIROM SRISOPA: QUALITY OF LIFE OF SINGLE PARENT IN BANGKOK.
ADVISOR: ASSOC. PROF. BURANEE KANCHANATAWAN, 109 pp.

This research is a cross-sectional descriptive research. The objective is to study quality of life and related factors of single parent in bangkok. Data were collected from single parents that registered in Thai Single Parent, Family Network Foundation by mails. The 106 had returned questionnaires. Questionnaires included: 1) General background; 2) WHOQOL-BREF-THAI; 3) Stressful Life Event; 4) PHQ-9; 5) Quality of Life in Family. Descriptive statistics were used to analyse demographic data and quality of life level. The independent t-test, One Way ANOVA and Pearson's Product Correlation Coefficiency were applied to define the associated factors and Stepwise Multiple Linear Regression Analysis were used to assess predictive factors of quality of life in single parents.

The majority of single parent are single mother that aged 41-50 years old, graduated bachelor degree and with average monthly salary 29,188. Seventy-six point seven percent had become single parents because of divorce. The levels of stress are in moderate. Most had no depression. Ten of 106 single parents had remarried 9.4%, they have highly satisfied with current marital life and spouse.

The quality of life including the overall domain, physical domain, psychological domain, social relationships domain and environment domain of a single parent are of moderate level (61.3, 83.0, 37.7, 55.7 and 54.7 respectively). The following variables were significantly associated with quality of life : child behavioral problem ($p < 0.05$), stressful life event ($p < 0.001$), quality of life of new partner ($p < 0.01$) and depressive ($p < 0.001$). The predictive factor of overall quality of life was stressful life event life that was able to predict overall quality of life of 21.7%

Department: Psychiatry

Student's Signature .....

Field of Study: Mental Health

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2013

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงบุรณี กาญจนฉวีชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณา ชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบความถูกต้อง ให้คำแนะนำด้วยความเอาใจใส่เสมอมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงรัศมีน กัลยาศิริ ที่ให้เกียรติเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดอกเตอร์สุชีรา ภัทรายุตวรรัตน กรรมการสอบภายนอกมหาวิทยาลัย ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขและแนะนำวิทยานิพนธ์ และ ดอกเตอร์ ณภัทรวรรต บัวทอง ในการให้คำแนะนำด้านการวิเคราะห์สถิติ

ขอกราบขอบพระคุณผู้อนุญาตให้ใช้แบบสอบถาม ศาสตราจารย์ นายแพทย์ มาโนช หล่อตระกูล คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี สำหรับแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า (PHQ-9) นายแพทย์สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล สำหรับแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกแบบย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) อาจารย์สมจิตร์ นครพานิช ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน และจิตเวช สภากาชาดไทย สำหรับแบบประเมินเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event) และผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพจิตที่ 9 สำหรับแบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว

ขอขอบคุณ คุณธัญนิชชา ลิ้มพานิช (ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว) คุณนลินธยาน์ มนตรีธนสาร (แกนนำเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกรุงเทพมหานคร) คุณพัชรารวรรณ จันทรฝอย (ผู้ประสานงานมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว) ที่ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่น และขอขอบคุณพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาและให้ความสำคัญด้วยการร่วมมือตอบแบบสอบถามอย่างตั้งใจ เพื่อเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัว ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน ให้กำลังใจ เอาใจใส่ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเสมอมา จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอบคุณญาติพี่น้อง มิตรสหายที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสิ้นลงอย่างราบรื่น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
คำถามการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	3
การให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
คุณภาพชีวิต.....	6
ความหมายคุณภาพชีวิต.....	6
องค์ประกอบคุณภาพชีวิต.....	7
ดัชนีคุณภาพชีวิตของประชากร.....	11
พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว.....	11
ความหมายพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว.....	11
องค์กรเพื่อครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว.....	12
สถิติพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว.....	13
ปัญหาของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว.....	13
สวัสดิการทางสังคมเพื่อพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	19

รูปแบบการวิจัย.....	19
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	19
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	20
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยาย ลักษณะของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร.....	26
ตอนที่ 2 แสดงสถิติเชิงพรรณนาคคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร.....	31
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆกับคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว...	33
ตอนที่ 4 ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร.....	75
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผลการวิจัย.....	83
ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย.....	87
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	87
รายการอ้างอิง.....	88
ภาคผนวก.....	92
จดหมายขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย.....	93
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย.....	94
แบบสอบถาม.....	98
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	109

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก	7
ตารางที่ 2	การแปลผลและการให้คะแนนแบบสอบถามคุณภาพชีวิต (WHOQOL-BREF-THAI).....	21
ตารางที่ 3	การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยาย ลักษณะของปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร	26
ตารางที่ 4	คุณภาพชีวิตด้านต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร	31
ตารางที่ 5	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA.....	33
ตารางที่ 6	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับเหตุการณ์ ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	37
ตารางที่ 7	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวม ระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	37
ตารางที่ 8	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	38
ตารางที่ 9	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวม กับปัจจัยด้านซึมเศร้าระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	38
ตารางที่ 10	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตโดยรวมกับปัจจัยด้านต่างๆ โดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficiency.....	39
ตารางที่ 11	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA	40
ตารางที่ 12	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับระดับการศึกษา โดยใช้วิธี One-Way ANOVA	44
ตารางที่ 13	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพกายระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	44
ตารางที่ 14	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับอาชีพ โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	45

ตารางที่ 15	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	45
ตารางที่ 16	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับรายได้ โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	46
ตารางที่ 17	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้แตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel	46
ตารางที่ 18	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	47
ตารางที่ 19	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	47
ตารางที่ 20	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	48
ตารางที่ 21	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel	48
ตารางที่ 22	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายกับปัจจัยต่างๆ โดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficiency.....	49
ตารางที่ 23	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ กับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA	50
ตารางที่ 24	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ กับระดับการศึกษา โดยใช้วิธี One-Way ANOVA	54
ตารางที่ 25	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.	54
ตารางที่ 26	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับอาชีพ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี One-Way ANOVA	55
ตารางที่ 27	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ กับปัจจัยส่วนบุคคลระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	55
ตารางที่ 28	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ กับรายได้ โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	56

ตารางที่ 29	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้แตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	56
ตารางที่ 30	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ กับเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	57
ตารางที่ 31	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	57
ตารางที่ 32	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ กับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	58
ตารางที่ 33	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel	58
ตารางที่ 34	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับปัจจัยต่างๆ โดยใช้สถิติ Pearson’s Product Correlation Coefficiency.....	59
ตารางที่ 35	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม กับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA	60
ตารางที่ 36	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม กับเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี One-Way ANOVA..	64
ตารางที่ 37	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต ด้านสัมพันธภาพทางสังคมระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกัน ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	64
ตารางที่ 38	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม กับภาวะซึมเศร้าของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี One-Way ANOVA	65
ตารางที่ 39	แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต ด้านสัมพันธภาพทางสังคมระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel.....	65
ตารางที่ 40	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับปัจจัยต่างๆ โดยใช้สถิติ Pearson’s Product Correlation Coefficiency.....	66
ตารางที่ 41	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม กับปัจจัยต่างๆของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA.....	67
ตารางที่ 42	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม กับอาชีพ โดยใช้วิธี One-Way ANOVA.....	71

ตารางที่ 43 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
ระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel..... 71

ตารางที่ 44 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
กับเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA..... 72

ตารางที่ 45 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
ระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel..... 72

ตารางที่ 46 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
กับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA..... 73

ตารางที่ 47 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
ระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel 73

ตารางที่ 48 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมกับปัจจัยต่างๆ
โดยใช้สถิติ Pearson’s Product Correlation Coefficiency 74

ตารางที่ 49 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ
(Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)..... 75

ตารางที่ 50 สรุปปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติกับคุณภาพชีวิตรายด้าน 82

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2 กราฟเปรียบเทียบค่าร้อยละคะแนนคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว	32

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัว คือ สถาบันของสังคม เป็นหน่วยเริ่มต้นกลุ่มแรกของชีวิตมนุษย์ ที่มีความผูกพันกันทางสายเลือดและจิตใจ โดยที่สมาชิกในครอบครัวมีสิทธิและหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ประเภทของครอบครัวทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) เป็นครอบครัวที่มักพบในสังคมเมือง สมาชิกประกอบด้วยพ่อแม่ลูก ส่วนครอบครัวขยาย (extended family) เป็นครอบครัวที่มีสมาชิก 3 รุ่น ได้แก่ ปู่ย่าตายายหรือสมาชิกคนอื่นๆ ของครอบครัวที่อาศัยอยู่มาแต่เดิม และมีพ่อแม่และลูกหลานอาศัยร่วมอยู่ด้วย

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (single parents family) เป็นครอบครัวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มว่าจะสูงกว่าเดิมทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวหมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกหลักเพียงแค่มารดาหรือบิดาและบุตร เนื่องจากคู่สมรสหย่าร้าง เสียชีวิต ละทิ้ง แยกทาง การเป็นบิดาหรือมารดานอกสมรส โดยครอบครัวที่มีมารดาหรือบิดาคนเดียว อาจอาศัยอยู่แยกต่างหากหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นลักษณะครัวเรือนขยายได้ แต่ไม่มีการอยู่กินฉันสามีภรรยา หรือฐานะคู่รักของหญิงหรือชายระหว่างผู้เป็นมารดาหรือบิดา⁽¹⁾

บทบาทของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว คือผู้เลี้ยงดูบุตรโดยปราศจากคู่สมรสหรือคู่ชีวิตที่อยู่กินฉันสามีภรรยา บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้รับภาระหนักจากการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง ทั้งทางด้านจิตใจและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานะครอบครัว จากครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายเปลี่ยนไป เป็นการใช้ชีวิตเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว รายรับของครอบครัวน้อยลง เนื่องจากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวทำหน้าที่เป็นผู้หารายรับหลักเพื่อเลี้ยงชีพตนเองและสมาชิกในครอบครัว ผลที่ตามมาคือรายจ่ายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังต้องรับหน้าที่ในการดูแลบุตรเพียงลำพัง ทั้งด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าใช้จ่ายทั่วไป และการให้เวลาในการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูบุตร จากการสำรวจความคิดเห็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ในปี พ.ศ.2552 พบปัญหาที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุตร 43.5% ปัญหาด้านเศรษฐกิจการเงินและรายได้ 36.1% และปัญหาด้านการเลี้ยงดูบุตร 12.3%⁽²⁾ การปรับตัวต่อบทบาทใหม่ของตนเองและปัญหาที่กำลังเผชิญ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและสุขภาพจิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว บุคคลกลุ่มนี้จึงควรได้รับความช่วยเหลือทางสังคม มีสวัสดิการเพื่อพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวโดยเฉพาะ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระและปัญหา ให้การใช้ชีวิตไม่ยากลำบากและโดดเดี่ยวจนเกินไปที่จะดำรงชีวิตอยู่

จากการรวบรวมข้อมูลข้างต้นพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในด้าน ประสิทธิภาพด้านจิตใจและการสร้างความเข้มแข็งและการปรับตัวต่อวิกฤติ แต่ยังไม่พบว่ามี การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจต่อการศึกษาเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งจะนำไปสู่ผลที่แสดงออกมว่า คุณภาพชีวิตของคนกลุ่มนี้เป็น อย่างไร และมีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
3. เพื่อศึกษาปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

คำถามการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในกรุงเทพมหานคร

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นสมาชิกชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยง เดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ (independence variable) คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีดังนี้ ปัจจัยด้านบุคคล, ปัจจัยด้านบุตร, ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ ทางจิตสังคม และปัจจัยด้านความซึมเศร้า
  - 2.2 ตัวแปรตาม (dependence variable) คือ คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษากลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวใน จังหวัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น ไม่ครอบคลุมพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวทั้งหมดที่มีในประเทศไทย

การให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ทาง กายภาพที่ดี มีเศรษฐกิจที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต สามารถสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ได้ โดยรวมแล้วทำให้บุคคลนั้นมีความพึงพอใจในการดำรงชีวิต โดยงานวิจัยนี้ คุณภาพชีวิตจะถูก ประเมินโดยแบบสอบถามคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ (WHOQOL-BREF-THAI) จำนวน 26 ข้อ พัฒนาโดย สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล

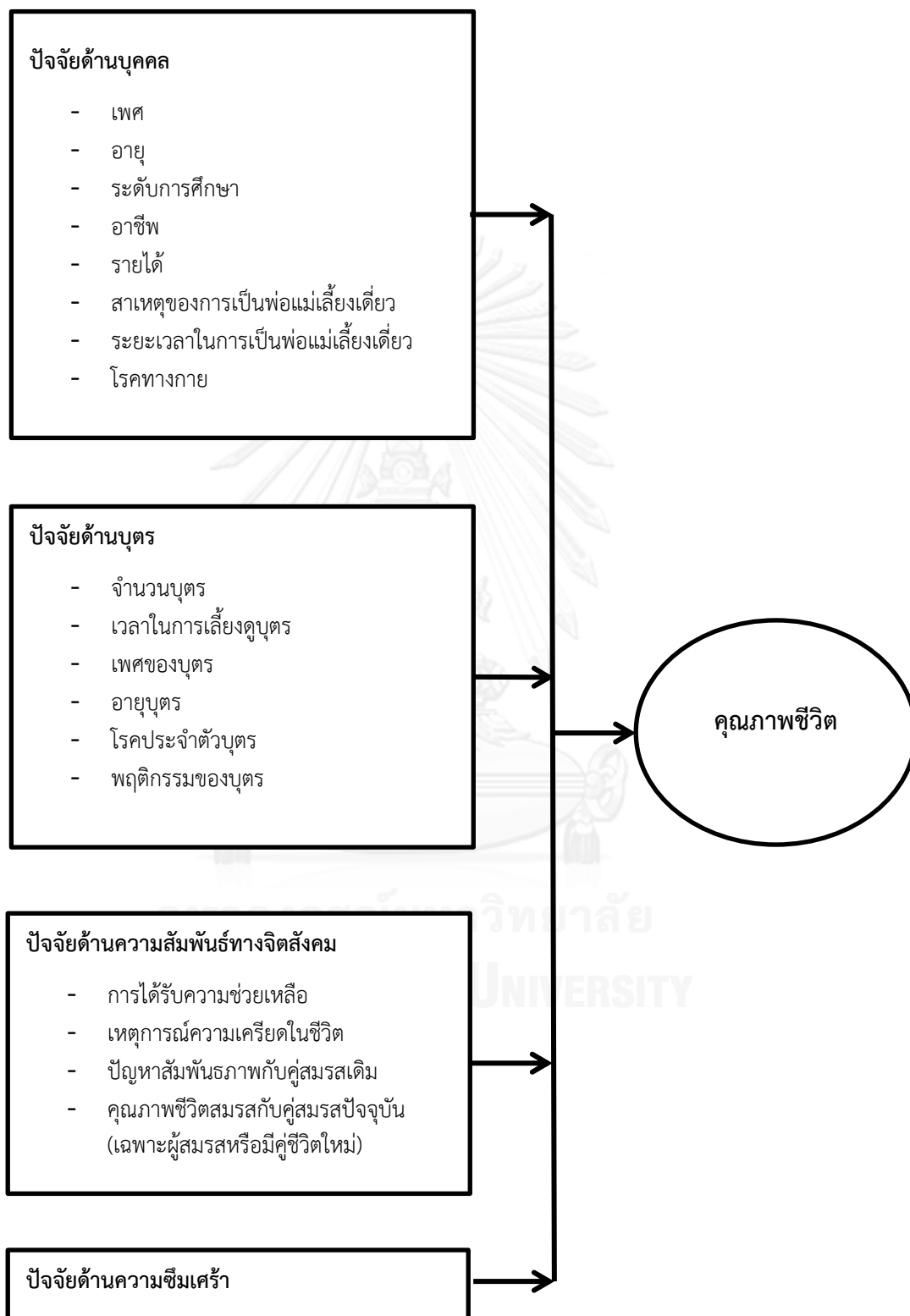
พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว หมายถึง ชายหรือหญิงที่เลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง โดยปราศจากคู่สมรส อันมี สาเหตุเนื่องมาจาก หย่าร้าง แยกทาง คู่สมรสเสียชีวิต หรือละทิ้ง ที่เป็นสมาชิกชมรมเครือข่าย ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 665 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถเป็นแนวทางในการวิจัยกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือครอบครัวเลี้ยง เดี่ยวต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ข้อมูลคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในด้านต่างๆ อาจนำไปสู่การ เข้าไปจัดการช่วยเหลืออย่างตรงจุด หรือจัดตั้งสวัสดิการแก่กลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพื่อตอบสนองความ ต้องการและความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1. คุณภาพชีวิต

- 1.1 ความหมายคุณภาพชีวิต
- 1.2 องค์ประกอบคุณภาพชีวิต
- 1.3 ดัชนีคุณภาพชีวิตของประชากร

2. พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

- 3.1 ความหมายพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
- 3.2 องค์กรเพื่อครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว
- 3.3 สถิติพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
- 3.4 ปัญหาของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
- 3.5 สวัสดิการทางสังคมเพื่อพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในไทยและต่างประเทศ

คุณภาพชีวิต

ในปัจจุบันคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่สังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ความสนใจจากการที่มีการให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หลากหลายพร้อมทั้งองค์ประกอบ อันเป็นสิ่งวัดคุณภาพชีวิตที่มีหลายด้าน ผู้วิจัยได้รวบรวมมีดังต่อไปนี้

ความหมายคุณภาพชีวิต

WHO⁽³⁾ ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าเป็นมุมมองความเข้าใจส่วนบุคคลในหน้าที่หรือตำแหน่งของบริบททางวัฒนธรรมและศีลธรรมที่บุคคลนั้นใช้ชีวิตและมีผลต่อการตั้งเป้าหมายในชีวิต ความคาดหวัง มาตรฐานในการดำรงชีวิต ที่มีผลละเอียดอ่อนต่อสุขภาพกาย สภาพทางจิต ระดับความอิสระ สัมพันธภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม ความเชื่อส่วนบุคคล

UNESCO⁽⁴⁾ กำหนดความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต ที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล ซึ่งได้จากการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งการใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเอง และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

Campbell⁽⁵⁾ ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ สุขภาวะ (Well-Being) และคุณค่าทางจิตใจที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ความปลอดภัย เป็นต้น ไม่ได้จำกัดความหมายอยู่แค่ความอุดมสมบูรณ์ทางวัตถุ คือ การมีอาหารเพียงพอ การมีที่อยู่อาศัยที่ดีเท่านั้น

วิลเลียม ซินเวทิกจวานิชย์ นุชนาฎ หวนนากลาง และ อรุมา ซองรัมย์⁽⁶⁾ ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า ระดับการมีชีวิตที่ดี ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม

อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ⁽⁷⁾ กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือ ระดับการมีชีวิตที่ดี และมีความสุข มีความพึงพอใจในความเป็นอยู่

องค์ประกอบคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตตามที่องค์การอนามัยโลก กำหนด⁽³⁾ ประกอบด้วย 6 ด้านหลัก ภายในด้านหลัก ประกอบด้วยด้านย่อย 26 ด้าน ที่สามารถประเมินองค์ประกอบหลักด้านนั้นๆได้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก

องค์ประกอบหลักของคุณภาพชีวิต	ด้านที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลัก
1 ด้านสุขภาพกาย (Physical Health)	- พละกำลัง และ ความเหนื่อยล้า - ความเจ็บปวดและความไม่สบาย - การนอนหลับและการพักผ่อน
2 ด้านสภาพจิต (Psychological)	- ภาพลักษณ์ - ความรู้สึกแง่ลบ - ความรู้สึกแง่บวก - ความภาคภูมิใจในตนเอง - ความคิด การเรียนรู้ ความจำ และสมาธิ
3 ด้านระดับความอิสระ (Level of Independence)	- ความสามารถในการเคลื่อนไหว - การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน - การรับการรักษาทางการแพทย์ - ความสามารถในการทำงาน
4 ด้านสัมพันธภาพทางสังคม (Social Relationship)	- สัมพันธภาพระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น - ความช่วยเหลือทางสังคม - กิจกรรมทางเพศ
5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)	- การเงิน - ความอิสระ - ความปลอดภัย - สิทธิและความเท่าเทียมในการเข้าถึงสถานบริการทางสุขภาพ - โอกาสในการรับข่าวสาร - สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ - มีส่วนร่วมในกิจกรรมสันตนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง - การคมนาคม
6 ด้านความเชื่อส่วนบุคคล (Spiritually/ Religions/ Personal -Belief)	- ศาสนา/ จิตวิญญาณ/ ความเชื่อส่วนบุคคล

ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) ของ Abraham Maslow⁽⁸⁾ พบว่ามนุษย์มีความต้องการตามลำดับชั้น เพื่อที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องประกอบด้วย 5 ลำดับชั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs) คือ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ เช่น น้ำ อากาศ ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) มีสุขภาพดี มีความปลอดภัยในชีวิต และการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคง
3. ความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love needs) คือ ความต้องการเป็นเจ้าของ ได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม
4. ความเคารพนับถือ (Self-Esteem needs) คือ การต้องการได้รับความยอมรับและเห็นค่าจากบุคคลอื่น มีชื่อเสียงและศักดิ์ศรี เพื่อให้รู้สึกตนเองมีค่าและความภาคภูมิใจในตนเอง
5. ความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization needs) คือ ความปรารถนาในทุกสิ่งที่สามารถจะได้อย่างเหมาะสม หรือเป็นความต้องการที่จะบรรลุจุดสูงสุดของศักยภาพตนเอง

มหาวิทยาลัยโตรอนโต⁽⁹⁾ ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 3 ประการ คือ 1. ด้านการดำรงชีวิตอยู่ (Being) 2. ด้านการครอบครองเป็นเจ้าของ (Belonging) และ 3. ด้านการพัฒนาอย่างเหมาะสม (Becoming) พร้อมทั้งมีองค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์ในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการดำรงชีวิตอยู่ (Being) คือ
  - 1.1 ด้านร่างกาย (Physical Being) ประกอบด้วย สุขภาพกาย, สุขลักษณะส่วนตัว, โภชนาการ, การออกกำลังกาย, การดูแลความเรียบร้อยของการแต่งกาย และภาพลักษณ์ของร่างกายโดยทั่วไป
  - 1.2 ด้านจิตใจ (Psychological Being) ประกอบด้วย สุขภาพจิต, การรับรู้, ความรู้สึก และความภาคภูมิใจ-ความคิด-การควบคุมตนเอง
  - 1.3 ด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Being) ประกอบด้วย คุณค่าส่วนบุคคล, ความประพฤติมาตรฐานส่วนบุคคล และความเชื่อด้านจิตวิญญาณ
2. ด้านการครอบครองเป็นเจ้าของ (Belonging) คือ ความสัมพันธ์กับสิ่งที่แวดล้อมรอบตัว
  - 2.1 ด้านร่างกาย (Physical Belonging) ประกอบด้วย ที่พักอาศัย, สถานที่ทำงาน, ชุมชนใกล้เคียง และสังคม
  - 2.2 ด้านสัมพันธ์ภาพ (Social Belonging) ประกอบด้วย คู่รัก, ครอบครัว, เพื่อนฝูง, เพื่อนร่วมงานและเพื่อนบ้าน
  - 2.3 ด้านสังคม (Community Belonging) ประกอบด้วย ความเพียงพอของรายได้, บริการทางสุขภาพและสังคม, การจ้างงาน, การศึกษา, การสนทนาและการกิจกรรมทางสังคม

3. ด้านความก้าวหน้า (Becoming) คือ การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและความหวัง

- 3.1 ด้านการปฏิบัติ (Practical Becoming) ประกอบด้วย กิจกรรมภายในบ้าน, การเอาใจใส่กับการทำงาน กิจกรรมอาสาสมัคร และการดูแลสุขภาพ
- 3.2 ด้านการใช้เวลาว่าง (Leisure Becoming) ประกอบด้วย กิจกรรมที่ช่วยให้ผ่อนคลายความเครียดให้ลดลง
- 3.3 ด้านการพัฒนา (Growth Becoming) ประกอบด้วย กิจกรรมที่ช่วยรักษาหรือพัฒนาความรู้และทักษะการปรับตัวให้เหมาะสม

จปฐ.⁽¹⁰⁾ หรือ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (ข้อมูลในระดับครัวเรือนที่แสดงถึงสภาพความจำเป็น ของคนในครัวเรือนในด้านต่างๆ) ได้กำหนดตามมาตรฐานของรูปแบบสังคมไทยและคนไทยที่พึงประสงค์เอาไว้ว่าคนที่จะมีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้ง 6 หมวด 42 ตัวชี้วัด โดยต้องผ่านเกณฑ์ทุกตัวชี้วัด (ตามฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550) ดังต่อไปนี้

1. หมวดสุขภาพดี ประกอบด้วย 13 ตัวชี้วัด ดังนี้
  - 1.1 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบตามเกณฑ์บริการ
  - 1.2 แม่ที่คลอดลูกได้รับการทำคลอดและดูแลหลังคลอด
  - 1.3 เด็กที่เกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม
  - 1.4 เด็กแรกเกิดถึง 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบตามตารางสร้างภูมิคุ้มกันโรค
  - 1.5 เด็กแรกเกิดกินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อยติดต่อกัน 4 เดือน
  - 1.6 เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี เจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน
  - 1.7 เด็กอายุ 6-15 ปี เจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน
  - 1.8 เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบตามตารางสร้างภูมิคุ้มกันโรค
  - 1.9 ทุกคนในครัวเรือนได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน
  - 1.10 คนในครัวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม
  - 1.11 คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีทุกปี
  - 1.12 คนอายุ 6 ปีขึ้นไปออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที
  - 1.13 ทุกคนในครัวเรือนมีหลักประกันสุขภาพได้รับสิทธิทั่วถึง
2. หมวดมีบ้านอาศัย ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ดังนี้
  - 2.1 ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
  - 2.2 ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคตลอดปี
  - 2.3 ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี
  - 2.4 ครัวเรือนมีการจัดบ้านเป็นระเบียบ ถูกสุขลักษณะ
  - 2.5 ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ
  - 2.6 ครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี

- 2.7 ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 2.8 ครอบครัวมีความอบอุ่น
3. หมวดฝึกฝนการศึกษา ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้
  - 3.1 เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่ในบ้าน
  - 3.2 เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดู เตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน
  - 3.3 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
  - 3.4 เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
  - 3.5 เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี แต่ไม่ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
  - 3.6 คนอายุ 15-60 ปีเต็ม อ่านเขียนภาษาไทยได้และคิดเลขอย่างง่ายได้
  - 3.7 คนในครัวเรือนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 ครั้ง
4. หมวดรายได้ก้าวหน้า ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ดังนี้
  - 4.1 คนอายุ 15-60 ปีเต็ม มีการประกอบอาชีพและมีรายได้
  - 4.2 คนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 23,000 บาทต่อปี
  - 4.3 ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน
5. ปลุกฝังค่านิยมไทย ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ดังนี้
  - 5.1 คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา
  - 5.2 คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่
  - 5.3 คนในครัวเรือนได้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและมารยาทไทย
  - 5.4 คนอายุ 6 ปีขึ้นไปทุกคน ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
  - 5.5 คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน
  - 5.6 คนพิการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน
6. หมวดร่วมใจพัฒนา ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้
  - 6.1 ครัวเรือนมีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล
  - 6.2 ครัวเรือนมีคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น
  - 6.3 ครัวเรือนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ
  - 6.4 คนในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน
  - 6.5 คนอายุ 18 ปีขึ้นไป มีสิทธิ์เลือกตั้งไปใช้สิทธิ์เลือกในชุมชนของตน

ดัชนีคุณภาพชีวิตของประชากร

จากการสำรวจพบว่าดัชนีคุณภาพชีวิตของประชากรโลกในปี 2013⁽¹¹⁾ (Quality of Life Index for Country 2013) จัดลำดับ 10 ประเทศที่ประชากรมีคุณภาพชีวิตดีที่สุด พบว่า อันดับ 1 คือ ประเทศสวีเดน 215.71 อันดับ 2 คือ ประเทศเยอรมันนี 204.84 อันดับ 3 คือ สหรัฐอเมริกา 199.56 อันดับ 4 คือ ประเทศสวีเดน 191.36 อันดับ 5 คือ ประเทศแคนาดา 186.03 อันดับ 6 คือ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 186.01 อันดับ 7 คือ ประเทศเดนมาร์ก 182.29 อันดับ 8 คือ ประเทศนอร์เวย์ 173.86 อันดับ 9 คือ ประเทศกาตาร์ 169.92 และอันดับ 10 คือ ประเทศออสเตรเลีย 167.39 โดยการสำรวจครั้งนี้พบว่าประเทศไทยมีดัชนีคุณภาพชีวิตอยู่ที่ 54.08

จากรายงานคุณภาพชีวิตคนไทยปี 2553⁽¹³⁾ (Thais' Quality of life in year 2010) ของสำนักงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำรวจคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพและความเครียด และคุณภาพชีวิตด้านความเป็นอยู่ประจำวัน ผลสำรวจพบว่า คนไทยมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตการทำงานมาก (10:8) ในด้านคุณภาพชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (10 : 8.32) มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก (10 : 7.96) ความพึงพอใจในด้านสุขภาพและความเครียดอยู่ในระดับค่อนข้างดี และในด้านคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน มีความพึงพอใจในระดับน้อย เพราะมีความกังวลในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และค่าครองชีพที่สูงขึ้น

ในปี พ.ศ. 2555 สำนักงานสถิติแห่งชาติ⁽¹²⁾ ได้สำรวจความพึงพอใจในชีวิตของประชาชนไทยเป็นรายจังหวัดทั้ง 67 จังหวัด โดยมีคะแนนเต็ม 10 ผลการสำรวจพบว่าจังหวัดที่ประชาชนมีความพึงพอใจที่สุด 10 อันดับมีดังนี้ 1) จังหวัดบึงกาฬ 9.15 2) จังหวัดพังงา 8.65 3) จังหวัดระนอง 8.30 4) จังหวัดสกลนคร 8.36 5) จังหวัดพะเยา 8.13 6) จังหวัดบุรีรัมย์ 8.12 7) จังหวัดมหาสารคาม 8.12 8) จังหวัดตรัง 8.11 9) จังหวัดสิงห์บุรี 8.08 และ 10) จังหวัดชุมพร 8.066

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ความหมายพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

Dowd, Nancy E.⁽¹³⁾ ให้ความหมายว่า พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวคือผู้อยู่โดยปราศจากคู่สมรสหรือคู่ชีวิตและมีหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูบุตร

สุรีย์พร พันพืง และ กมลพรรณ พันพืง⁽¹⁾ ได้ให้คำจำกัดความของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวไว้ว่า มารดาหรือบิดาและบุตร เนื่องจากคู่สมรสหย่าร้าง เสียชีวิต ละทิ้ง แยกทาง การเป็นมารดาหรือบิดานอกสมรส โดยครอบครัวมารดาหรือบิดา อาจอาศัยอยู่หรือแยกต่างหากหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นลักษณะครัวเรือนขยายได้ แต่ไม่มีการอยู่กินฉันสามีภรรยาหรือฐานะคู่รักของหญิงหรือชายระหว่างผู้เป็นมารดาหรือบิดา

สุชาดา สร้อยสน⁽¹⁴⁾ ให้ความหมายของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวว่า พ่อหรือแม่ที่ต้องเลี้ยงดูบุตรของตนตามลำพัง เนื่องจากสาเหตุการหย่าร้างหรือการเสียชีวิตของคู่ครอง

เกศินี เกิดอนันต์⁽¹⁵⁾ กล่าวว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่มีผู้ปกครองเพียงคนเดียวหรือครอบครัวมีบิดาหรือมารดาคนเดียว อาจเกิดจากการหย่าร้างหรือเป็นหม้ายเพราะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตหรือแยกกันอยู่

องค์กรเพื่อครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

เครือข่ายครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (Single Parent Family) เป็นองค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว⁽¹⁶⁾ ซึ่งก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ.2542 เกิดจากการรวมกลุ่มของพ่อแม่กลุ่มหนึ่งร่วมกันผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาซึ่งใช้ชื่อว่า “ชมรมพ่อแม่” และมีเป้าหมายเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัวไทย มูลนิธิมีบทบาทในการประสานและสร้างความตระหนักในการส่งเสริมสถาบันครอบครัวต่อบุคคล ชุมชน และสังคม มีการนำเสนอกระบวนการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและเรียกร้องต่อรองสิทธิเพื่อครอบครัว ซึ่งพันธกิจที่สำคัญของมูลนิธิ คือ การส่งเสริมให้ทั้งพ่อแม่ชั้นกลางเป็นพ่อแม่ของตนอย่างมีคุณค่า ประสบความสำเร็จในการเป็นหน้าที่ของพ่อแม่

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัวมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของพ่อแม่และครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ ร่วมมือกันป้องกันคุ้มครองสิทธิอันชอบธรรมของเด็กและครอบครัว จากการล่วงละเมิดหรือสิทธิเสรีภาพในทุกๆด้าน โดยมูลนิธิมีการดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นองค์กรของพ่อแม่ และครอบครัวในรูปแบบต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน พร้อมทั้งระดมความร่วมมือสนับสนุนจากบุคคล องค์กรทั่วไป ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชนในทุกๆ ด้าน เพื่อฟื้นฟูสถาบันครอบครัวไทยให้เข้มแข็งมีพลัง และส่งเสริมสัมพันธภาพความเป็นครอบครัวไทยที่อบอุ่นและเข้มแข็งให้กลับมามีบทบาททางสังคม สืบทอดวัฒนธรรมการเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวและระหว่างครอบครัว

ซึ่งเครือข่ายครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว⁽¹⁷⁾ มีลักษณะเป็นกลุ่มการรวมตัวของครอบครัวที่พ่อและแม่เลี้ยงบุตรโดยลำพัง เพื่อให้ความรู้และเสริมทักษะการจัดการปัญหา พร้อมทั้งให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองหลังการหย่าร้างในการดูแลบุตร ทั้งให้ความช่วยเหลือในช่วงภาวะวิกฤติให้มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข และสามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มครอบครัวช่วยเหลือกันและกัน (self help group)

สถิติพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

เนื่องจากยังไม่มีการวิจัยถึงจำนวนที่แท้จริงของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในต่างประเทศ จึงใช้ผลวิจัยจากร้อยละของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวจากจำนวนครอบครัวที่มีบุตรแทน พบว่าในปี พ.ศ. 2544 ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวคิดเป็น 27% ส่วนในประเทศสวีเดนมีครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว 23% ในประเทศเยอรมันมีครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว 21% ประเทศฝรั่งเศสมีครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว 17% และประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว 8%⁽¹⁾ สถิตินี้เป็นสถิติของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับสถิติของเมื่อประมาณ 10 ปีก่อน จึงสามารถเป็นตัวบ่งบอกได้ว่าครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน

ส่วนจำนวนพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2549 พบว่ามีจำนวนครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว 1.3 ล้านครอบครัว โดยสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ในปี พ.ศ. 2552 มีการจำแนกจำนวนพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวตามสาเหตุพบว่า อันดับ 1 แยกกันอยู่กับคู่สมรส 35.8% อันดับ 2 การหย่าร้าง 34.8% อันดับ 3 คู่สมรสเสียชีวิต 27.1% และอันดับ 4 คู่สมรสไปทำงานต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ คือ 2.3%⁽¹⁸⁾

นอกจากนี้แนวโน้มของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากอัตราการหย่าร้าง จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย⁽¹⁹⁾ พบว่าระหว่าง พ.ศ. 2536 ถึง พ.ศ. 2550 มีการจดทะเบียนหย่าเพิ่มขึ้น 2 เท่า กล่าวคือเกือบ 50,000 คู่ ในระหว่าง พ.ศ. 2536 และเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวคือ 100,000 คู่ ในพ.ศ. 2550 และนอกจากจำนวนพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เพิ่มขึ้น จากการหย่าร้าง ในปี พ.ศ.2547 การเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ซึนามิ (Tsunami) และสถานการณ์ความไม่สงบใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดการสูญเสียสมาชิกในครอบครัว เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะ กลายเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือครอบครัวเดี่ยว

ปัญหาของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

จากการสำรวจความคิดเห็นของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ของสถาบันพัฒนาแห่งชาติเพื่อเด็กและครอบครัว ในปี พ.ศ. 2552⁽¹⁸⁾ พบปัญหาของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวและแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องเผชิญมากที่สุด โดยจำแนกเป็นร้อยละตามลำดับ พบว่าปัญหาของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีดังนี้ 1) ปัญหาความสัมพันธ์กับบุตร 41.7 % 2) ปัญหาเศรษฐกิจและรายได้ 34.6% 3) ปัญหาการเลี้ยงดูลูก 13.2% 4) ไม่มีปัญหา 6.3% 5) อื่นๆ 4.2% และไม่พบปัญหาด้านจิตใจ ส่วนในกรณีแม่เลี้ยงเดี่ยวมีดังนี้ 1) ปัญหาความสัมพันธ์กับบุตร 44.7 % 2) ปัญหาเศรษฐกิจและรายได้ 37.0% 3) ปัญหาการเลี้ยงดูลูก 11.7% 4) ไม่มีปัญหา 4.1% 5) อื่นๆ 2.0% และ 6) ปัญหาด้านจิตใจ 0.5%

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัวร่วมกับกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดเวทีเสวนา “ฝ่าวิกฤตชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว” จิตแพทย์หญิงอัมพร เบญจพลพิทักษ์⁽²⁰⁾ ได้กล่าวว่า การที่คนคนหนึ่งเจอกับวิกฤตความขัดแย้งในครอบครัว จนทำให้เกิดการหย่าร้างแยกทาง ทำให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน ทั้งในด้านความรู้สึกของแต่ละฝ่าย เกิดความรู้สึกแค้น เศร้า น้อยใจ เป็นต้น และเกิดผลกระทบในด้านกายภาพ เช่น การสูญเสียรายได้ การขาดที่พึ่งทางเศรษฐกิจ การสูญเสียทางสังคม ถือ

เป็นอุปสรรคในชีวิตอย่างมาก นอกจากนี้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีความกังวลในปัจจัยด้านบุตร การเลี้ยงดูบุตรที่ต้องเติบโตตามลำพัง การสูญเสียในด้านอุปโภค บริโภค และการศึกษา พร้อมทั้งให้ความสุข ความอบอุ่น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่พ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องแบกรับไว้เพียงลำพัง พร้อมทั้งมีความทุกข์ ส่วนตัวอีกมากมาย บทบาทต่อครอบครัว พ่อแม่พี่น้อง เพื่อนฝูง และที่ทำงาน และในบางกรณีเจอกับ ปัญหาประเด็นต่างๆทางกฎหมายที่เพิ่มเข้ามา

สวัสดิการทางสังคมเพื่อพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศเกาหลีใต้ มีสวัสดิการชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวหรือพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวถือเป็นกลุ่มที่มีสวัสดิการเฉพาะทางที่เหมาะสมกับสถานะ โดยการจัดสิทธิประโยชน์ของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวยมี 3 ลักษณะ ซึ่งในแต่ละประเทศมีทิศทางเหมือนกัน 3 ลักษณะนั้น ได้แก่ 1. สิทธิประโยชน์ที่ต้องมีการจ่ายเงินสมทบ 2. สิทธิประโยชน์ที่ต้องผ่านการทดสอบ และ 3. สิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ต้องการเฉพาะ

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวยมีอยู่ในสวัสดิการ 4 หมวด ดังนี้

1. สวัสดิการครอบครัว-สวัสดิการเด็ก
2. สวัสดิการสำหรับผู้สูญเสีย
3. สวัสดิการการจ้างงาน
4. สวัสดิการสำหรับครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้น้อย

นอกจากนี้ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวยมีสิทธิ์ในการใช้สิทธิประโยชน์ในสวัสดิการอื่นๆได้อีก หากคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ของสวัสดิการนั้นๆ เช่น หมวดสวัสดิการครอบครัว สวัสดิการเด็ก เป็นต้น⁽¹⁹⁾

จากการศึกษาครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวยในประเทศไทย⁽²¹⁾ การช่วยเหลือพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวยในประเทศไทยนั้นได้รับบริการจากองค์กรสวัสดิการทางสังคม ที่มีทั้งสวัสดิการจากรัฐ (Governmental) และ สวัสดิการเอกชน (Non-Governmental) อันได้แก่ สำนักงานประกันสังคม, กรุงเทพมหานคร (องค์การปกครองท้องถิ่น), กรมการพัฒนาชุมชน, สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น ซึ่งโครงการของรัฐดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์และกรุงเทพมหานคร (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) นั้นมีความคล้ายกันในรูปแบบการให้บริการในแต่ละพื้นที่ กรมประชาสงเคราะห์ให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ส่วนกรุงเทพมหานคร (องค์การปกครองท้องถิ่น) ส่วนกรุงเทพมหานคร (องค์การปกครองท้องถิ่น) ทำหน้าที่ให้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตามโครงการส่งเสริมครอบครัวนั้นมุ่งให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น ครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวหรือผู้มีรายได้เสียชีวิต เจ็บป่วย หายสาปสูญ ถูกจำคุก หรือพิการ รวมไปถึงครอบครัวที่มีรายได้น้อยและมีภาระมาก ความช่วยเหลือจะจัดตามกฎข้อบังคับการช่วยเหลือครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือผู้ด้อยโอกาสในปี พ.ศ. 2511 และ ปี พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นกฎที่ควบคุมกรมประชาสงเคราะห์และกรุงเทพมหานคร (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) อีกทีหนึ่ง

กฎหมายได้กำหนดถึงความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือครอบครัวว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อป้องกันไม่ให้อุปการะเหล่านี้แตกแยกโดยแบ่งความช่วยเหลือออกเป็นประเภทได้ดังนี้

1. ความช่วยเหลือด้านการเงิน ไม่เกิน 500 บาท มอบให้เพื่อบรรเทาภาระทางการเงิน สำหรับผู้ที่ต้องการเงินจำนวนน้อยในกองทุน
2. ค่าใช้จ่ายสำหรับตรวจรักษาโรค
3. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพิเศษเฉพาะทาง เช่น เลือด, ยารักษา และ ค่าอาหาร
4. การจัดหางาน
5. ของใช้จำเป็น
6. สถาบันสังคมสงเคราะห์คอยสนับสนุนเมื่อความช่วยเหลือแบบอื่นไม่สามารถสนับสนุนได้

อย่างไรก็ตามคุณสมบัติของผู้รับการช่วยเหลือไม่จำกัดอยู่กับครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว แต่รวมไปถึงครอบครัวที่มีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้จากฝ่ายปกครองด้วยเช่นกัน เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกเพียงคนเดียว เมื่อหัวหน้าครอบครัวหรือผู้หาเลี้ยงเป็นข้าราชการและเสียชีวิตลง คู่สมรสจะได้รับเงินบำนาญและได้รับการยกเว้นภาษี

หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนให้ความช่วยเหลือในส่วนที่รัฐไม่สามารถทำได้ ส่วนมากจะให้เป็นรูปแบบของเงินและการให้คำปรึกษา ซึ่งแม่เลี้ยงเดี่ยวสามารถเข้าหลักสูตรการฝึกสำหรับผู้หญิงได้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้แม่เลี้ยงเดี่ยวสามารถพึ่งพาตนเองได้ ในหลักสูตรมีการฝึกวิชาชีพในโครงการมีการให้การศึกษา บัญชีรายจ่ายสำหรับครอบครัว สุขอนามัย การพัฒนาชุมชน การเลือกตั้ง การป้องกันตนเอง การวางแผนครอบครัว และกิจกรรมอื่นๆที่จำเป็นต่อผู้หญิง

กล่าวคือการจัดสวัสดิการของรัฐในประเทศไทย ยังไม่มีการจัดกลุ่มการให้การช่วยเหลือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอย่างชัดเจนในการเป็นผู้รับสวัสดิการสังคม ดังเช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้พิการ หรือกลุ่มผู้สูงอายุ หากกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องการความช่วยเหลือ ต้องขอจากกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่มีการคำนวณงบประมาณเพื่อช่วยเหลือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวโดยตรง ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวส่วนหนึ่งที่ประสบปัญหาจึงจัดอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้น้อย ซึ่งจะทำให้ความช่วยเหลือของรัฐไม่สามารถครอบคลุมต่อปัญหาที่ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวประสบ เนื่องจากกลุ่มครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยมีความต้องการที่แตกต่างกันในรายละเอียด เช่น บ้านพักครอบครัว เงินสงเคราะห์ครอบครัว สิ่งของสำหรับเด็ก เป็นต้น ส่วนครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางหรือสูง จะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์เช่นกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่รวมอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้น้อย ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกลุ่มนี้จะได้รับสวัสดิการจากส่วนอื่น เช่น ระบบสวัสดิการข้าราชการ ระบบการประกันเอกชน เป็นต้น ถึงแม้ทางด้านการเงินจะไม่ใช่ปัญหาต่อกลุ่มที่มีเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางหรือสูง แต่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวกลุ่มนี้ยังคงต้องการบริการในด้านอื่นๆอยู่ ทั้งด้านคำแนะนำด้านกฎหมาย การเยียวยาจิตใจ เป็นต้น

เมื่อสวัสดิการทางสังคมของกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวยังไม่ชัดเจน บ่อยครั้งพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องขอความช่วยเหลือในด้านต่างๆกับปู่ย่าตายายของเด็ก หรือ เพื่อนฝูงคนรู้จัก อันเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่เรียกว่าการช่วยเหลือจากสังคมที่ไม่เป็นทางการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Department of Public Health, Ben Gurion University of Negev⁽²²⁾ ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเครียดสะสมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในการดูแลบุตรที่เป็นโรคมะเร็ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การดูแลบุตรที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง และเพื่อเข้าใจบริบทการดำรงชีวิตที่ก่อให้เกิดความเครียด การศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรที่ถูกวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งมาแล้วอย่างน้อย 6 เดือน จำนวน 29 คน ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การให้การดูแลดูแลบุตรที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง ประกอบด้วยด้านความรู้สึกรู้สึก ด้านข้อมูล และด้านกายภาพ ส่วนที่สอง คือ ด้านบริบทและภาพรวมของผู้ปกครอง ที่รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ สุขภาพจิตและสุขภาพกาย และประวัติความผิดปกติในครอบครัว เช่น ความกลัว ฝังใจ และโรคต่างๆ ผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องเลี้ยงดูบุตรที่เป็นมะเร็งมักประสบกับสิ่งกระตุ้นที่ทำให้ความเครียดเพิ่มมากขึ้น นอกจากความเครียดในการดูแลบุตร ยังมีความเครียดทางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาการดูแลบุตร และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและฐานะการเงินของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

Westin, Marcus⁽²³⁾ ได้ศึกษาเรื่องสุขภาพและการใช้บริการทางสุขภาพของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวชาวสวีเดน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาความไม่เสมอภาคทางสุขภาพและการให้บริการทางสุขภาพ โดยพิจารณาระหว่างกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวและกลุ่มคู่สมรสที่อยู่กันฉันสามีภรรยา เพื่อสืบหาข้อเท็จจริงถึงข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบด้านสุขภาพและการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ จากผลการศึกษาพบว่า ทั้งพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยวมีสุขภาพที่ย่ำแย่กว่าพ่อแม่ที่เป็นคู่สมรส และหากเทียบกันเองระหว่างกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว พบว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวมีสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าพ่อเลี้ยงเดี่ยว เพราะสภาพการเงินน้อยกว่าทำให้เข้าถึงการบริการทางสุขภาพได้ยาก การแก้ไขอาจต้องพัฒนาสวัสดิการทางสังคมแก่กลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพื่อความเสมอภาคทางการเงินและการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ

University of New Mexico⁽²⁴⁾ ทำวิจัยเรื่องภาระของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีผลต่อการบำบัดโรคหอบหืด โดยมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกับครอบครัวเดี่ยวที่ร่วม Children Asthma Management Program (CAMP) ผลวิจัยจากการเลือก diary card และการเข้าเยี่ยมเพื่อทำการศึกษาระหว่างทำการบำบัดทางตรงวิทยาและการวิเคราะห์สถิติ พบว่าบุตรของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวทำ diary card จำนวน 72% ซึ่งน้อยกว่าบุตรของครอบครัวเดี่ยวที่มีจำนวน 84% ด้านการนัดตรวจทางคลินิก บุตรของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเลื่อนนัดตรวจคลินิก 62% ส่วนบุตรของครอบครัวเดี่ยวเลื่อนนัดตรวจทางคลินิก 45% และบุตรของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมักพลาดการนัดตรวจมากกว่าครอบครัวเดี่ยว คิดเป็น 23%-27%

ชาลินี สุเรียนแปร่งแสง⁽²⁵⁾ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะการเป็นพ่อแม่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรปฐมวัย พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะการเป็นพ่อแม่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรปฐมวัย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามในพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว จำนวน 365 คน ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง

ในทุกองค์ประกอบดังนี้ การได้รับคำปรึกษาและคำแนะนำ การได้รับความช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยนทางสังคม และการสนับสนุนทางอารมณ์ ส่วนลักษณะการเป็นพ่อแม่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ได้แก่ ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การมีสังคม ความผูกพันต่อบุตร สุขภาพกาย ความยืดหยุ่นบทบาทของพ่อแม่ สถานภาพทางอารมณ์ และความสัมพันธ์กับคู่ครอง และพบว่าทั้งด้านการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาการสนับสนุนทางสังคมในแต่ละองค์ประกอบพบว่า การสนับสนุนทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะการเป็นพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การแลกเปลี่ยนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะการเป็นพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ⁽²⁶⁾ ได้วิจัยเรื่องการสร้างความเข้มแข็งทางใจและการปรับตัวต่อวิกฤติของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการสร้างความเข้มแข็งทางใจให้ตนเองของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพื่อการปรับตัวที่เหมาะสมและสามารถก้าวผ่านวิกฤตการณ์ของการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตในพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวน 4 ราย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามสาเหตุของการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว คือ กลุ่มคู่สมรสเสียชีวิต 2 ราย และ กลุ่มหย่าร้าง 2 ราย ผลการวิจัยพบว่า พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวสร้างความเข้มแข็งทางใจ 4 วิธี คือ การมีสติ การปรับมุมมอง พิชิตความเศร้า การมีศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ และการยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามความเป็นจริง ส่วนการปรับตัวเพื่อก้าวพ้นวิกฤติของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวเพื่อการเลี้ยงดูบุตร การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวด้านสังคม และการปรับตัวด้านการมีชีวิตคู่ใหม่

พวงเพ็ญ ชุณหปราณ สุกัญญา แสงมุกข์ วาสิณี วิเศษฤทธิ์ และ โสภี อุนรุธ⁽²⁷⁾ วิจัยเรื่องการปรับตัวของสตรีที่เลี้ยงบุตรตามลำพังในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือสตรีที่เลี้ยงบุตรตามลำพังในกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เพื่อศึกษาการปรับตัวและบรรยายสภาพการณ์ของสตรีที่เลี้ยงดูบุตรตามลำพัง ผลวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสามีก่อนแยกทาง มีความเศร้าเสียใจ มีความคิดฆ่าตัวตาย ร่างกายทรุดโทรม ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ 2) กลุ่มที่มีสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีก่อนแยกทาง ไม่พบอาการทางร่างกายและจิตใจ แต่ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทั้ง 2 เมื่อได้รับความช่วยเหลือจากคนรอบข้าง คิดถึงอนาคตของบุตร และปรับจิตใจให้เข้มแข็ง ทำให้การดำเนินชีวิตดีขึ้นเรื่อยๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว คือ สัมพันธ์ภาพกับสามี การมีผู้ให้การสนับสนุน ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และอายุบุตร

พิมพ์รำไพ สุนทรารชุน⁽²⁸⁾ ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของแม่คนเดียวที่เลี้ยงลูกจากกรณีศึกษาจำนวน 10 คน เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิต ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของแม่คนเดียวที่เลี้ยงดูบุตร พบว่าแม่คนเดียวที่เลี้ยงลูก ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางสังคม มีความกังวลใจด้านบุตร ซึ่งส่งผลให้เกิดความกังวลใจ เพราะเพศหญิงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเพศชายทุกด้าน อันเนื่องจากระบบชายเป็นใหญ่ และการแบ่งแยกทางสังคมที่เพศหญิงเป็นรองเพศชายทุกด้าน ทั้งหน้าที่การงานและรายได้ ซึ่งการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้แม่คนเดียวที่เลี้ยงลูก มีความเข้มแข็ง มีปฏิสัมพันธ์ภายนอกบ้านใหม่มากขึ้น และหาเลี้ยงตนเองให้ได้จากการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างทัศนคติที่ถูกต้องแก่แม่คนเดียวที่เลี้ยงลูก

วันวิสาข์ ตันตระกูล⁽²⁹⁾ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาในรูปแบบชีวิตของมารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวในกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงรูปแบบชีวิตของมารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวในกรุงเทพมหานคร เก็บตัวอย่างจำนวน 20 คน ผลศึกษาพบว่าได้ข้อสรุป 6 ประเด็น ได้แก่ 1. มารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว ที่เกิดจากการหย่าร้างหรือสามีเสียชีวิตหรือสามีถูกทิ้ง และไม่ได้สมรสใหม่ ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ มีความรู้สึกเศร้า รู้สึกผิด อันเนื่องจากการไม่ได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องหรือองค์กร 2. มารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว มีอายุระหว่าง 59-35 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประสบปัญหาด้านการประกอบอาชีพ รายได้และที่อยู่อาศัย 3. มารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวมีความเป็นอยู่ที่ลำบาก รายรับไม่เพียงพอในการจุนเจือครอบครัว 4. มารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวมีการะับผิดชอบทั้งเรื่องของบุตรและสมาชิกภายในครอบครัว อีกทั้งเป็นเสาหลักของครอบครัวในเรื่องความความผูกพันและสัมพันธ์ภายในครอบครัว 5. มารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว มีความสนใจงานทางสังคม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกับงานของชุมชน แต่ประสบปัญหาด้านการเงิน และ 6. มารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว มีความปรารถนาและเป้าหมายในชีวิต ได้แก่ การมีความสุขในชีวิต การมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบทางด้านเศรษฐกิจ การมีความต้องการสร้างฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การต้องการวางแผนที่จะรับผิดชอบการศึกษาของบุตรธิดา และการพยายามสรรหาเวลาที่จะสร้างความผูกพันกับบุตรหลานผู้สูงอายุและสมาชิกครอบครัวให้มากขึ้น

สุชาดา สร้อยสน⁽¹⁴⁾ ได้ศึกษาเรื่องประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในการเลี้ยงดูบุตร : การศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อบรรยายประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว จำนวน 10 ราย พบว่า ประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำแนกได้ 3 ประเด็นหลัก คือ 1. ความทุกข์ใจจากการสูญเสียคู่ครอง ประกอบด้วยอารมณ์ความรู้สึก 4 ประการ อันได้แก่ การทำใจยอมรับไม่ได้ ความผิดหวัง/เสียใจ ความน้อยใจในโชคชะตา และความกังวลใจเกี่ยวกับอนาคต 2. การดูแลจิตใจให้คลายความทุกข์ มี 4 วิธี คือ การหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ การฝึกจิตใจให้สงบ การมุ่งความสนใจไปทำงาน/กิจกรรม และ การแสวงหา/การได้รับความช่วยเหลือด้านจิตใจ 3. ความมองข้ามหลังผ่านพ้นวิกฤตการณ์ครอบครัว เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นและพัฒนาตนเองให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างองงาม โดยใช้ชีวิตอยู่กับความจริงและมีทัศนคติในทางบวก

เสาวนีย์ ตนะคุลย์⁽³⁰⁾ ศึกษาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในชีวิตประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในอาชีพการงาน ครอบครัวหรือชีวิตสมรส ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม และ ความพึงพอใจในสุขภาพของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร 3. เพื่อศึกษาการให้ความสำคัญที่สุดแก่มิติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต และ 4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม ความเครียด ความศรัทธาในศาสนา และความเชื่อในไสยศาสตร์ ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 288 คน ผลการวิจัยพบว่าประชากรส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตดี มีความพึงพอใจในชีวิต ความพึงพอใจในอาชีพและสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจสูงในมิติครอบครัวหรือชีวิตสมรส และมิติที่อยู่อาศัย และมีความพึงพอใจในระดับต่ำสำหรับสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร ในการให้ความสำคัญมิติต่างๆพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแก่ครอบครัวหรือชีวิตสมรสมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สุขภาพ อาชีพ และที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Cross-Sectional Descriptive Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประชากรตัวอย่าง (Sample Population) คือ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นสมาชิกของชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เลี้ยงดูบุตรที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด ของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ในจังหวัดกรุงเทพมหานครฯ จำนวน 665 คน

การคำนวณขนาดตัวอย่าง

การวิจัยนี้เลือกประชากรโดยสูตร ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 10\%$ คำนวณสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+(N)^2}$$

$$n = \frac{665}{1+(665)^2}$$

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง (0.1)

N คือ ขนาดของประชากร

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรดังกล่าว การวิจัยนี้คาดว่าจะได้ประชากรตัวอย่างจำนวน 87 คน และเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากร ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 20 รวมแล้วต้องได้กลุ่มประชากรตัวอย่างอย่างน้อย 104 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามปลายปิด (close end question), คำถามปลายเปิด (open end question) และคำถามแบบเลือกให้ตอบ (checklist) ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว สถานภาพปัจจุบัน โรคประจำตัว
2. แบบสอบถามด้านบุตร ได้แก่ จำนวนบุตร ผู้ช่วยในการเลี้ยงดูบุตร เพศของบุตร อายุบุตร โรคประจำตัวบุตร และปัญหาพฤติกรรมของบุตร

ส่วนที่ 2 : แบบสอบถามคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) พัฒนาโดยสุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล⁽³¹⁾ เป็นเครื่องชี้วัดที่พัฒนามา จากเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก 100 ข้อ โดยทำการเลือกคำถามมาเพียง 1 ข้อ จากแต่ละหมวดใน 24 หมวด และรวมกับหมวดที่เป็นคุณภาพชีวิตและสุขภาพทั่วไปโดยรวมอีก 2 ข้อ คำถาม หลังจากนั้นคณะทำงานพัฒนาเครื่องชี้วัด คุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย ได้ทบทวนและปรับปรุงภาษาในเครื่องมือ WHOQOL-BREF โดยผู้เชี่ยวชาญทางภาษาแล้วนำไปทดสอบความเข้าใจภาษากับคนที่มีพื้นฐาน แตกต่างกัน นำมาปรับปรุงข้อที่เป็นปัญหาแล้วทดสอบซ้ำ ทำเช่นนี้อยู่ 3 รอบ เครื่องมือนี้มีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.8406 ค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.6515 โดยเทียบกับแบบวัด WHOQOL - 100 ฉบับภาษาไทยที่ WHO ยอมรับอย่างเป็นทางการ

ประกอบด้วยคำถาม 26 ข้อ วัดองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านร่างกาย องค์ประกอบด้านจิตใจ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม

ในทุกข้อคำถามประกอบด้วยตัวเลือก 5 ตัวเลือก คือ ไม่เลย เล็กน้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด การแปลผล คะแนนคุณภาพชีวิตมีคะแนน ตั้งแต่ 26 - 130 คะแนน โดยเมื่อผู้ตอบรวมคะแนนทุกข้อได้คะแนนเท่าไร สามารถเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนดดังนี้

ตารางที่ 2 การแปลผลและการให้คะแนนแบบสอบถามคุณภาพชีวิต (WHOQOL-BREF-THAI)

องค์ประกอบ	คุณภาพชีวิตไม่ดี	คุณภาพชีวิตกลาง ๆ	คุณภาพชีวิตที่ดี
1. ด้านสุขภาพกาย	7 – 16	17 – 26	27 - 35
2. ด้านจิตใจ	6 – 14	15 – 22	23 - 30
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3 – 7	8 – 11	12 - 15
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	8 – 18	19 – 29	30 – 40
5. คุณภาพชีวิตโดยรวม	26 – 60	61 – 95	96 - 130

ส่วนที่ 3 : แบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event) เป็นแบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event) วัดเหตุการณ์ในชีวิตภายใน 1 ปีที่ผ่านมา สร้างโดยอาศัยแนวทางของ Holmes and Rahe และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทย แปลโดย สมจิตร์ นครพานิช⁽³²⁾ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 43 ข้อ แบ่งเหตุการณ์ในชีวิตออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ 7 ข้อ, ด้านครอบครัว 12 ข้อ, ด้านเศรษฐกิจ 6 ข้อ, ด้านการงาน 10 ข้อและด้านสังคม 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

การให้คะแนนและการแปลผล

นำค่าคะแนนมาจัดกลุ่มเป็น สูง ปานกลาง ต่ำ โดยใช้อันตรภาคชั้น(Class interval) โดยกำหนดคะแนนเป็น 1-11 คะแนน เหตุการณ์ที่รุนแรงน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน ที่รุนแรงมากขึ้นให้คะแนน 2,3,4,5,6,7,8,9,10 หรือ 11 ตามลำดับ คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (mean±S.D.) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม

ส่วนที่ 4 : แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า PHQ-9 ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ โดยทั้ง 9 ข้อนี้มาจากข้อต่างๆ ของเกณฑ์การวินิจฉัยโรคซึมเศร้า DSM-IV พัฒนาโดย ศ.นพ.มาโนช หล่อตระกูล⁽³³⁾ คะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อมี 4 ระดับตั้งแต่ ไม่มีเลย (คะแนน=0) มีบางวันไม่บ่อย (คะแนน=1) มีค่อนข้างบ่อย (คะแนน=2) และมีเกือบทุกวัน (คะแนน=3) โดยมีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 0 ถึง 27 คะแนน แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าได้ศึกษาในผู้ป่วยไทยพบว่าผู้ที่มีคะแนนรวมตั้งแต่ 9 ขึ้นไปถือว่าเป็นโรคซึมเศร้า (sensitivity =0.84 , specificity =0.77)

การให้คะแนนและการแปลผล

0-4	แปลผล	ไม่มีอาการ
5-8	แปลผล	อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression
9-14	แปลผล	Major depression, mild หรือ dysthymia
15-19	แปลผล	Major depression, moderate
>20	แปลผล	Major depression, severe

ส่วนที่ 5 : แบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวของกรมสุขภาพจิต⁽³⁴⁾ สำหรับพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีชีวิตที่อยู่ร่วมกันหรือมีคู่สมรสใหม่ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในครอบครัวด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ การชื่นชมคุณค่าของชีวิตคู่สมรส การมีเวลาอยู่ร่วมกัน การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัว การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การมีศรัทธาต่อศาสนา และการมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤติในครอบครัว ในแต่ละด้านมีข้อความคำถามด้านละ 5 ข้อ รวมเป็นคำถามทั้งหมด 30 ข้อ แต่ละข้อจะมีคำตอบ 5 ข้อ คือ ไม่เคย น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด และมีเกณฑ์การให้คะแนน 1-5 จากน้อยไปหามากตามลำดับ

การให้คะแนนและการแปลผล

คุณภาพชีวิตสมรสเป็น 3 ระดับ โดยการรวมคะแนน ของแต่ละด้านแล้วหารด้วย 5 ผลลัพธ์ที่ได้แปลผลได้ดังนี้

1.00-2.33	แปลผล	ระดับน้อย
2.34-3.66	แปลผล	ระดับปานกลาง
3.67-5.00	แปลผล	ระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือจากภาคจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย
2. ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์แก่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นสมาชิกของชมรมเลี้ยงเดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 665 คน พร้อมทั้งแนบคำอธิบายชี้แจง ให้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่จะตอบแบบสอบถามเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีการตอบ ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดที่สมาชิกในชมรมเครือข่ายพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว จะถูกส่งกลับตรงไปยังมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ชมรมครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว
3. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบถึงความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม
4. นำผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS Statistics 17.0

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ t-test, One-Way ANOVA test, Pearson's Product Correlation Coefficiency และ Stepwise Multiple Linear Regression Analysis โดยใช้สถิติตามแต่ชนิดของตัวแปรที่ศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวตอบกลับจำนวน 106 ชุด เก็บข้อมูลระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน 2556 ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

- ข้อมูลส่วนบุคคล
- ปัจจัยด้านบุตร
- ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม
- ปัจจัยด้านซึมเศร้า

ตอนที่ 2 แสดงสถิติเชิงพรรณนาคงคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านบุตร ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม และปัจจัยด้านซึมเศร้ากับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติ Independent-Sample t-test, One-Way ANOVA หรือ Pearson's Product Correlation Coefficiency

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายทำนายคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
Mean	=	ค่าเฉลี่ย
Median	=	ค่ามัธยฐาน
Mode	=	ค่าฐานนิยม
Min	=	ค่าต่ำสุด
Max	=	ค่าสูงสุด
S.D.	=	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
p-value	=	ค่าความน่าจะเป็นของสถิติที่ใช้ทดสอบ
t	=	ค่าเปรียบเทียบโดยใช้สถิติ Independent-Sample t-test
F	=	ค่าเปรียบเทียบโดยใช้สถิติ One-Way ANOVA
W	=	Welch test
B	=	สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนดิบ
SE	=	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
Constant	=	ค่าคงที่ของสมการทำนาย
Sig.	=	ค่าความน่าจะเป็นที่คำนวณได้จากสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
R^2	=	ค่าที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มีต่อตัวแปรตาม
R	=	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์หุคูณ
S.E est.	=	ค่าแสดงระดับความคลาดเคลื่อน ที่เกิดจากการใช้ตัวแปรอิสระทั้งหมดพยากรณ์ตัวแปรตาม

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยต่างๆ	n	%
ปัจจัยส่วนบุคคล		
เพศ		
ชาย	11	10.4
หญิง	95	89.6
อายุ		
21-30 ปี	2	1.9
31-40 ปี	25	23.6
41-50 ปี	51	48.1
51-60 ปี	24	22.6
>60 ปี	4	3.8
Mean±SD = 46.23±8.15, Min=27, Max=74		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	4	3.7
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	14.2
อนุปริญญา/ปวส.	8	7.5
ปริญญาตรี	64	60.4
สูงกว่าปริญญาตรี	15	14.2
อาชีพ^a (n=105)		
ข้าราชการ	20	19.0
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	37.1
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	21.9
ข้าราชการบำนาญ	6	5.7
ว่างงาน	4	3.8
อื่นๆ	13	12.4

a = รับจ้าง เป็นต้น

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	%
รายได้ (n=99)		
<5,000 บาท	2	2.0
5,001-10,000 บาท	15	15.2
10,001-20,000 บาท	32	32.3
20,001-30,001 บาท	23	23.2
30,001-40,000 บาท	12	12.1
40,001-50,000 บาท	6	6.1
50,001-60,000 บาท	3	3.0
>60,000 บาท	6	6.1
Mean±SD = 29188.19±24353.08, Min = 1,000 , Max = 150,000		
สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (n=103)		
หย่าร้าง ^b	32	30.2
แยกทาง ^c	47	44.3
คู่สมรสเสียชีวิต	21	19.8
อื่นๆ	3	2.8
ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (n=98)		
<6 ปี	24	22.6
6-10 ปี	39	36.8
11-15 ปี	19	17.9
>15 ปี	16	15.1
Mean±SD = 10.43±6.39, Min=1, Max = 38		
โรคทางกาย^d		
มี	20	18.9
ไม่มี	86	81.1
ปัจจัยด้านบุตร		
จำนวนบุตร		
1 คน	53	50
>2 คน	53	50
Mean±SD = 1.62±0.73, Min = 1, Max = 4		

b = มีการจดทะเบียนสมรส c = ไม่มีการจดทะเบียนสมรส

d = ภูมิแพ้ ความดันโลหิต ไชมันในเลือด มะเร็ง เป็นต้น

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	%
จำนวนวันในการเลี้ยงดูบุตรต่อสัปดาห์ (n=97)		
1-4 วัน	13	13.4
>4 วัน	84	86.6
เพศของบุตร		
การมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน	67	63.2
การไม่มีบุตรชาย	39	36.8
การมีบุตรหญิงอย่างน้อย 1 คน	60	56.6
การไม่มีบุตรหญิง	46	43.4
การมีบุตรชายหรือบุตรหญิงทั้งหมด		
- มีบุตรชายทั้งหมด	46	43.4
- มีบุตรหญิงทั้งหมด	40	37.7
- มีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	20	18.9
อายุบุตร		
บุตรคนที่ 1 (n=105) Mean±SD = 16.37±7.17, Min=3.6, Max=42, Mo=13, Me=17.0		
บุตรคนที่ 2 (n=52) Mean±SD = 14.36±6.56, Min=3, Max=40, Mo=11, Me=14.0		
บุตรคนที่ 3 (n=11) Mean±SD = 15.07±10.55, Min=1.8, Max=38, Mo=19, Me=15.0		
บุตรคนที่ 4 (n=3) Mean±SD = 13.00±7.81, Min=4, Max=18, Mo=4, Me=17.0		
ปัญหาพฤติกรรมของบุตร		
มี ^e	43	40.6
ไม่มี	63	59.4
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม		
การได้รับความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร (n=104)		
มี	51	49.0
ไม่มี	53	51.0

e = สมาชิกชั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ ดิดเกมส์ หนีเรียน ไม่เชื่อฟัง เป็นต้น

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	%
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต วัดโดยแบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event)		
ระดับต่ำ	14	13.2
ระดับปานกลาง	76	71.7
ระดับสูง	16	15.1
Mean±SD = 51.47±26.09, Min=7.63, Max=127.43		
ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิมในช่วงเวลาที่อยู่ร่วมกัน (n=105)		
มี	37	35.2
ไม่มี	68	64.8
คุณภาพชีวิตสมรสกับคู่สมรสปัจจุบัน วัดโดยแบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวของกรมสุขภาพจิต (n=10)		
ระดับน้อย	1	10.0
ระดับปานกลาง	1	10.0
ระดับสูง	8	80.0
Mean±SD = 3.77±1.15, Min=1.47, Max=4.97		
ปัจจัยด้านซึมเศร้า		
ความซึมเศร้า		
ไม่มีอาการ	64	60.4
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	32.1
Major depression, mild	7	6.6
Major depression, moderate	1	0.9
Major depression, severe	0	0.0
Mean±SD = 3.81±3.39, Min=0, Max=18		

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาของปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านบุตร ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม และปัจจัยด้านซึมเศร้า พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวน 106 คน พบว่าเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 10.4 และเพศหญิง ร้อยละ 89.6 มีอายุเฉลี่ย 46.23 ส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 60.4 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 36.8 มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 30.2 สาเหตุของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เกิดจากการแยกทาง คิดเป็นร้อยละ 44.3

ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนมากอยู่ที่ 6-10 ปี ร้อยละ 36.8 พบพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 18.9

ปัจจัยด้านบุตรพบว่า พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีบุตร 1 คน ร้อยละ 50 และมีบุตร 2 คนขึ้นไป ร้อยละ 50 โดยมากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีเวลาให้บุตรมากกว่า 4 วันต่อสัปดาห์ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน ร้อยละ 63.2 มีบุตรหญิงอย่างเดียว ร้อยละ 56.6 มีบุตรชายทั้งหมด 43.4 มีบุตรหญิงทั้งหมด 37.7 และมีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง ร้อยละ 18.9 บุตรคนที่ 1 อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 16.37 ปี บุตรคนที่ 2 มีอายุเฉลี่ย 14.36 ปี บุตรคนที่ 3 มีอายุเฉลี่ย 15.07 ปี และบุตรคนที่ 4 อายุเฉลี่ย 13.00 ปี พบบุตรที่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 27.4 มีปัญหาพฤติกรรม ร้อยละ 40.6

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวได้รับความช่วยเหลือด้านการเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 49.0 ส่วนมากมีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.8 ค่าเฉลี่ย 51.47 มีปัญหากับคู่สมรสเดิม ร้อยละ 37 และมีพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวน 10 คน อยู่กับคู่สมรสปัจจุบัน พบว่ามีคุณภาพชีวิตสมรสกับคู่สมรสปัจจุบันอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 80 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77

ปัจจัยด้านซึมเศร้า พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression หรือ dysthymia ร้อยละ 32.1 และไม่พบ Major depression, severe ค่าเฉลี่ยคือ 3.81

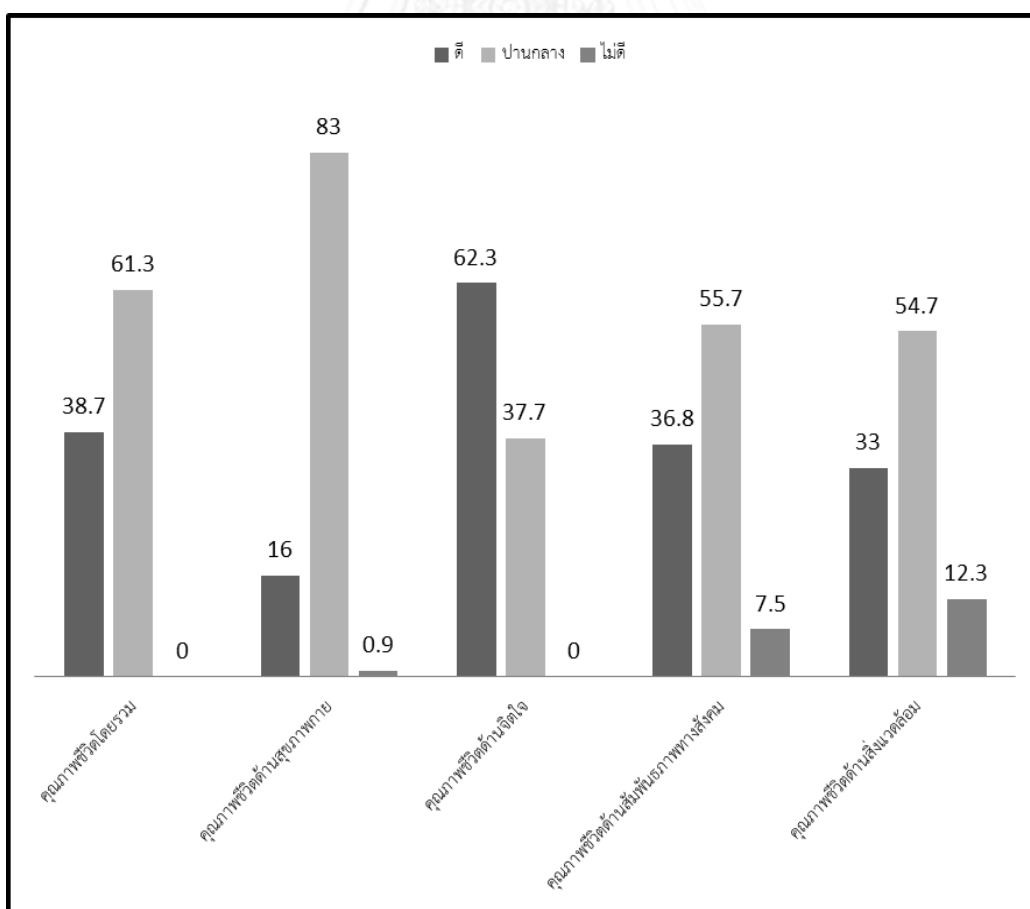
ตอนที่ 2 แสดงสถิติเชิงพรรณนาคูณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 คุณภาพชีวิตด้านต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

คุณภาพชีวิต	n	%
คุณภาพชีวิตโดยรวม		
คุณภาพชีวิตที่ดี (96-130 คะแนน)	41	38.7
คุณภาพชีวิตปานกลาง (61-95 คะแนน)	65	61.3
คุณภาพชีวิตไม่ดี (26-60 คะแนน)	0	0
Mean±SD=91.92±13.10, Min =63, Max=117		
คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย		
คุณภาพชีวิตที่ดี (27-35 คะแนน)	17	16.0
คุณภาพชีวิตปานกลาง (17-26 คะแนน)	88	83.0
คุณภาพชีวิตไม่ดี (7-16 คะแนน)	1	0.9
Mean±SD=23.85±2.48, Min=16, Max=29		
คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ		
คุณภาพชีวิตที่ดี (27-35 คะแนน)	66	62.3
คุณภาพชีวิตปานกลาง (17-26 คะแนน)	40	37.7
คุณภาพชีวิตไม่ดี (7-16 คะแนน)	0	0
Mean±SD=23.02±3.71, Min=15, Max=30		
คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม		
คุณภาพชีวิตที่ดี (27-35 คะแนน)	39	36.8
คุณภาพชีวิตปานกลาง (17-26 คะแนน)	59	55.7
คุณภาพชีวิตไม่ดี (7-16 คะแนน)	8	7.5
Mean±SD=10.92±2.16, Min=4, Max=15		
คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม		
คุณภาพชีวิตที่ดี (27-35 คะแนน)	35	33.0
คุณภาพชีวิตปานกลาง (17-26 คะแนน)	58	54.7
คุณภาพชีวิตไม่ดี (7-16 คะแนน)	13	12.3
Mean±SD=26.72±6.29, Min=13, Max=40		

จากตารางที่ 2 พบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 38.7 ระดับปานกลาง 61.3 และไม่พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับไม่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ที่ 91.92 ค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 63 และค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 117 คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 16.0 ระดับปานกลาง 83.0 และระดับไม่ดี ร้อยละ 0.9 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ที่ 23.85 ค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 16 และค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 29 คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 62.3 ระดับปานกลาง 37.7 และไม่พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับไม่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ที่ 23.02 ค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 15 และค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 30 คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 36.8 ระดับปานกลาง 55.7 และระดับไม่ดี ร้อยละ 7.5 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ที่ 10.92 ค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 4 และค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 15 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 33.0 ระดับปานกลาง 54.7 และระดับไม่ดี ร้อยละ 12.3 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ที่ 26.72 ค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 13 และค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่

ภาพที่ 2 กราฟเปรียบเทียบค่าร้อยละคะแนนคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆกับคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับปัจจัยต่างๆของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล					
เพศ					
ชาย	11	94.73	12.19	t=0.750	0.455
หญิง	95	91.59	13.22		
อายุ					
21-40 ปี	27	89.56	16.99	0.437 ^W	0.648
41-50 ปี	51	92.53	12.32		
>50 ปี	28	93.07	10.03		
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	4	74.75	11.17	F=2.061	0.092
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	90.07	11.56		
อนุปริญญา/ปวส.	8	94.75	7.76		
ปริญญาตรี	64	92.77	13.68		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	93.20	12.54		
อาชีพ					
ข้าราชการ	20	94.90	6.24	2.576 ^W	0.059
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	91.82	14.08		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	22	86.54	15.60		
ข้าราชการบำนาญ	6	100.83	8.23		
อื่นๆ	17	91.53	13.26		
รายได้					
<10,000 บาท	17	85.35	15.268	F=2.274	0.085
10,001-20,000 บาท	32	95.31	11.858		
20,001-30,000 บาท	23	91.91	11.437		
> 30,000 บาท	27	93.44	13.924		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
หย่าร้าง	32	91.16	14.74	F=0.100	0.960
แยกทาง	47	92.62	13.40		
คู่สมรสเสียชีวิต	21	92.24	10.64		
อื่นๆ	3	94.00	1.00		
ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
<6 ปี	24	91.67	13.43	F=0.394	0.757
6-10 ปี	39	92.67	15.31		
11-15 ปี	19	89.53	8.89		
>15 ปี	16	94.25	13.52		
โรคทางกาย					
มี	20	90.10	13.35	t=-0.679	0.498
ไม่มี	85	92.32	13.16		
ปัจจัยด้านบุตร					
จำนวนบุตร					
1 คน	53	92.66	14.54	t=0.584	0.561
>2 คน	53	91.17	11.57		
จำนวนวันในการเลี้ยงดูบุตรต่อสัปดาห์					
1-4 วัน	13	91.31	7.30	t=-0.218	0.829
>4 วัน	84	91.86	13.65		
เพศของบุตร					
การมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน	67	92.01	12.814	t=-0.102	0.919
การไม่มีบุตรชาย	39	91.74	13.761		
การมีบุตรหญิงอย่างน้อย 1 คน	60	91.90	12.914	t=0.013	0.989
การไม่มีบุตรหญิง	46	91.93	13.495		
การมีบุตรชายหรือหญิงทั้งหมด					
- การมีบุตรชายทั้งหมด	46	91.93	13.495	F=0.036	0.964
- การมีบุตรหญิงทั้งหมด	40	91.58	13.625		
- การมีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	20	92.55	11.669		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
โรคประจำตัว					
มี	29	91.66	11.69	t=-0.891	0.901
ไม่มี	77	92.01	13.67		
ปัญหาพฤติกรรมของบุตร					
มี	43	88.26	12.59	t=2.388	0.019*
ไม่มี	62	94.35	13.05		
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม					
การได้รับความช่วยเหลือ					
มี	53	92.17	12.11	t=-0.133	0.894
ไม่มี	51	91.82	14.34		
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต					
ระดับต่ำ	14	91.50	12.59	F=11.120	<0.001***
ระดับกลาง	76	94.68	11.17		
ระดับสูง	16	79.13	15.06		
ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม					
มี	37	93.57	13.07	t=-0.891	0.375
ไม่มี	68	91.18	13.17		
ปัจจัยด้านซึมเศร้า					
ภาวะซึมเศร้า					
ไม่มีอาการ	64	96.13	10.48	F=17.290	<0.001***
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	88.56	12.84		
Major depression, mild/moderate	8	72.50	12.73		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

จากตารางที่ 5 พบว่าด้านปัจจัยส่วนบุคคล พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมต่ำกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรม

ส่วนตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โรคทางกาย จำนวนบุตร เวลาในการเลี้ยงดูบุตร เพศของบุตร โรคประจำตัวบุตร การได้รับความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร และปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม ไม่พบว่ามีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมแบบมีนัยสำคัญทางสถิติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับเหตุการณ์
ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	n	mean	S.D.	F	p-value
ระดับต่ำ	14	91.50	12.59	F=11.120	<0.001***
ระดับกลาง	76	94.68	11.17		
ระดับสูง	16	79.13	15.06		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 7 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวม
ระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง
ระดับต่ำ	-	-3.184	12.375*
ระดับกลาง	3.184	-	15.559*
ระดับสูง	-12.375*	-15.559	-

*p<0.05

จากตารางที่ 6 และ 7 พบว่า พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตต่างกันมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.001$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดระดับสูง และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดอยู่ในระดับกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดระดับสูง

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

ภาวะซึมเศร้า	n	mean	S.D.	F	p-value
ไม่มีอาการ	64	96.13	10.48	F=17.290	<0.001***
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	88.56	12.84		
Major depression, mild/moderate	8	72.50	12.73		

***p<0.001 ** p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 9 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมกับปัจจัยด้านซึมเศร้าระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

ภาวะซึมเศร้า	ไม่มีอาการ	อาการเล็กน้อย	Major depression, mild/moderate
ไม่มีอาการ	-	7.566*	23.625*
อาการเล็กน้อย	-7.566*	-	16.059*
Major depression, mild/moderate	-23.625*	-16.059*	-

*p<0.05

จากตารางที่ 8 และ 9 พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าต่างกันมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.001$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีอาการซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และ Major depression, mild/moderate depression

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตโดยรวมกับปัจจัยด้านต่างๆ โดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficiency

ปัจจัยด้านต่างๆ	คุณภาพชีวิตโดยรวม	
	r	p-value
อายุ	0.115	0.241
รายได้	0.197	0.050
อายุบุตรคนที่ 1 (n=105)	0.055	0.577
อายุบุตรคนที่ 2 (n=52)	0.209	0.138
อายุบุตรคนที่ 3 (n=11)	0.527	0.096
อายุบุตรคนที่ 4 (n=11)	0.759	0.451
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	-0.467	<0.001***
ความซึมเศร้า	-0.512	<0.001***
คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว (n=10)	0.804	0.005**

*Correlation is significant at the .05 (2-tailed)

** Correlation is significant at the .01 (2-tailed)

*** Correlation is significant at the .001 (2-tailed)

จากตารางที่ 10 พบว่าเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และภาวะซึมเศร้า มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.001$ และคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.01$ ส่วนอายุ รายได้ อายุบุตรคนที่ 1 อายุบุตรคนที่ 2 อายุบุตรคนที่ 3 อายุบุตรคนที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวม

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย
กับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล					
เพศ					
ชาย	11	23.36	1.43	t=-.684	0.495
หญิง	95	23.91	2.57		
อายุ					
21-40 ปี	27	23.04	2.90	F=1.980	0.143
41-50 ปี	51	24.14	2.34		
>50 ปี	28	24.211	2.18		
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	4	19.25	2.98	F=5.422	0.001**
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	22.87	1.68		
อนุปริญญา/ปวส.	8	24.75	2.55		
ปริญญาตรี	64	24.19	2.48		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	24.13	1.50		
อาชีพ					
ข้าราชการ	20	25.15	1.59	F=2.751	0.032*
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	24.05	2.49		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	23.35	2.87		
ข้าราชการบำนาญ	6	23.17	1.60		
อื่นๆ	17	22.76	2.53		
รายได้					
<10,000 บาท	17	21.94	2.68	F=5.238	0.002**
10,001-20,000 บาท	32	24.25	2.38		
20,001-30,000 บาท	23	24.48	2.23		
> 30,000 บาท	27	24.33	1.90		

***p<0.001 ** p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
หย่าร้าง	32	23.66	3.04	F=1.91	0.317
แยกทาง	47	23.57	2.23		
คู่สมรสเสียชีวิต	21	24.71	2.28		
อื่นๆ	3	24.67	0.57		
ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
<6 ปี	24	23.04	1.92	F=1.047	0.376
6-10 ปี	39	24.13	2.58		
11-15 ปี	19	24.11	2.49		
>15 ปี	16	24.00	3.22		
โรคทางกาย					
มี	20	23.05	2.54	t=-1.612	0.110
ไม่มี	86	24.03	2.44		
ปัจจัยด้านบุตร					
จำนวนบุตร					
1 คน	53	24.15	2.58	t=1.257	0.212
>2 คน	53	23.55	23.55		
จำนวนวันในการเลี้ยงดูบุตรต่อสัปดาห์					
1-4 วัน	13	23.62	1.55	t=-0.425	0.672
>4 วัน	84	23.92	2.47		
เพศของบุตร					
การมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน	67	23.70	2.36	t=0.802	0.425
การไม่มีบุตรชาย	39	24.10	2.67		
การมีบุตรหญิงอย่างน้อย 1 คน	60	23.73	2.55	t=0.547	0.586
การไม่มีบุตร	46	24.00	2.39		
การมีบุตรชายหรือบุตรหญิงทั้งหมด					
- มีบุตรชายทั้งหมด	46	24.00	2.39	F=1.669	0.194
- มีบุตรหญิงทั้งหมด	40	24.13	2.64		
- มีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	20	22.95	2.23		

***p<0.001 ** p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
โรคประจำตัว					
มี	29	24.28	2.12	t=-1.089	0.279
ไม่มี	77	23.69	2.59		
ปัญหาพฤติกรรมของบุตร					
มี	43	23.19	2.51	t=2.313	0.023*
ไม่มี	62	24.31	2.38		
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม					
การได้รับความช่วยเหลือ					
มี	53	23.64	1.99	t=0.804	0.424
ไม่มี	51	24.04	2.94		
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต					
ระดับต่ำ	14	24.07	1.07	18.242 ^W	<0.001***
ระดับกลาง	76	24.39	2.38		
ระดับสูง	16	21.06	1.94		
ปัญหาสัมพันธ์ภาพกับคู่สมรสเดิม					
มี	37	23.86	2.37	t=-0.081	0.936
ไม่มี	68	23.82	2.56		
ปัจจัยด้านซึมเศร้า					
ภาวะซึมเศร้า					
ไม่มีอาการ	64	24.44	10.48	F=10.515	<0.001***
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	23.50	12.84		
Major depression, mild/moderate	8	20.63	12.73		

***p<0.001 ** p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

จากตารางที่ 11 ในปัจจัยด้านบุตร พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายต่ำกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรม

ส่วนตัวแปรเพศ อายุ สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โรคทางกาย จำนวนบุตร เวลาในการเลี้ยงดูบุตร เพศของบุตร โรคประจำตัวบุตร การได้รับความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร และปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม ไม่พบว่ามีมีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายแบบมีนัยสำคัญทางสถิติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย
กับระดับการศึกษา โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

ระดับการศึกษา	n	mean	S.D.	F	p-value
ประถมศึกษา	4	19.25	2.986	F=5.422	0.001**
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	22.87	1.685		
อนุปริญญา/ปวส.	8	24.75	2.550		
ปริญญาตรี	64	24.19	2.481		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	24.13	1.506		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 13 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต
ด้านสุขภาพกายระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	-	-15.317	-20.000*	-18.016*	-18.450
มัธยมศึกษา/ปวช.	15.317	-	-4.683	-2.699	-3.133
อนุปริญญา/ปวส.	20.000*	4.683	-	1.984	1.550
ปริญญาตรี	18.016*	2.699	-1.984	-	-0.434
สูงกว่าปริญญาตรี	18.016	3.133	-1.550	0.434	-

*p<0.05

จากตารางที่ 12 และ 13 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p=0.001 เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการศึกษาในระดับ อนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย
กับอาชีพโดยใช้วิธี One-Way ANOVA

อาชีพ	n	mean	S.D.	F	p-value
ข้าราชการ	20	25.15	1.59	F=2.751	0.032*
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	24.05	2.49		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	23.35	2.87		
ข้าราชการบำนาญ	6	23.17	1.60		
อื่นๆ	17	22.76	2.53		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 15 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ
กายระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

อาชีพ	ข้าราชการ	บริษัทเอกชน/ โรงงาน	ค้าขาย/ประกอบ อาชีพส่วนตัว	ข้าราชการ บำนาญ	อื่นๆ
ข้าราชการ	-	1.099	1.802	1.983	2.385*
บริษัทเอกชน/โรงงาน	-1.099	-	0.703	0.885	1.287
ค้าขาย/ประกอบ อาชีพส่วนตัว	-1.802	-0.703	-	0.181	0.583
ข้าราชการบำนาญ	-1.983	-0.885	-0.181	-	0.402
อื่นๆ	-2.385*	-1.287	-0.583	-0.402	-

*p<0.05

จากตารางที่ 14 และ 15 พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<0.05 เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นข้าราชการ มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้าง ไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้เกิดรายได้ เป็นต้น

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย
กับรายได้โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

รายได้	n	mean	S.D.	F	p-value
<10,000 บาท	17	21.94	2.68	F=5.238	0.002**
10,001-20,000 บาท	32	24.25	2.38		
20,001-30,000 บาท	23	24.48	2.23		
> 30,000 บาท	27	24.33	1.90		

*** $p < 0.001$ ** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

ตารางที่ 17 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ
กายระหว่างกลุ่มที่มีรายได้แตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

รายได้	< 10,000	10,001-20,000	20,001-30,000	>30,000
< 10,000	-	-2.309*	-2.537*	-2.392*
10,001-20,000	2.309*	-	-0.228	-0.083
20,001-30,000	2.537*	0.228	-	0.145
>30,000	2.392*	0.083	-0.145	-

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 16 และ 17 พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.01$ โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้ น้อยกว่า 10,000 บาท 10,001-20,000 บาท และน้อยกว่า 10,000 บาท

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย กับเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	n	mean	S.D.	F	p-value
ระดับต่ำ	14	24.07	1.072	18.242 ^W	<0.001**
ระดับกลาง	76	24.39	2.384		
ระดับสูง	16	21.06	1.948		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 19 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพกายระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกัน ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง
ระดับต่ำ	-	-0.323	3.009*
ระดับกลาง	0.323	-	3.332*
ระดับสูง	-3.009*	-3.332*	-

*p<0.05

จากตารางที่ 18 และ 19 พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.001$ และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดระดับต่ำมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในระดับกลางและสูง

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย
กับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

ภาวะซึมเศร้า	n	mean	S.D.	F	p-value
ไม่มีอาการ	64	24.44	10.48	F=10.515	<0.001**
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	23.50	12.84		
Major depression, mild/moderate	8	20.63	12.73		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 21 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต
ด้านสุขภาพกายระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

ภาวะซึมเศร้า	ไม่มีอาการ	อาการเล็กน้อย	Major depression, mild/moderate
ไม่มีอาการ	-	0.938	3.813*
อาการเล็กน้อย	-0.938	-	2.875*
Major depression, mild/moderate	-3.813*	-2.875*	-

*p<0.05

จากตารางที่ 20 และ 21 พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีภาวะซึมเศร้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<0.001 เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็น Major depression, mild/moderate และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็น Major depression, mild/moderate

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายกับปัจจัยต่างๆ
โดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficient

ปัจจัยด้านต่างๆ	คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	
	r	p-value
อายุ	0.133	0.174
รายได้	0.154	0.128
อายุบุตรคนที่ 1 (n=105)	0.080	0.417
อายุบุตรคนที่ 2 (52)	-0.056	0.695
อายุบุตรคนที่ 3 (11)	-0.207	0.542
อายุบุตรคนที่ 4 (3)	0.992	0.080
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	-0.430	<0.001***
ภาวะซึมเศร้า	-0.331	0.001**
คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว (n=10)	0.227	0.529

*Correlation is significant at the .05 (2-tailed)

** Correlation is significant at the .01 (2-tailed)

*** Correlation is significant at the .001 (2-tailed)

จากตารางที่ 22 พบว่าเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.001$ และภาวะซึมเศร้า มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.01$ ส่วนอายุ รายได้ อายุบุตรคนที่ 1 อายุบุตรคนที่ 2 อายุบุตรคนที่ 3 อายุบุตรคนที่ 4 และคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวปัจจุบัน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล					
เพศ					
ชาย	11	23.00	3.13	t=-0.186	0.853
หญิง	95	23.22	3.79		
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	4	17.50	2.08	F=2.685	0.036*
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	23.00	3.40		
อนุปริญญา/ปวส.	8	23.25	2.55		
ปริญญาตรี	64	23.47	3.96		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	23.73	2.65		
อาชีพ					
ข้าราชการ	20	25.05	2.01	4.291 ^W	0.008**
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	23.28	3.26		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	21.13	4.36		
ข้าราชการบำนาญ	6	24.67	2.80		
อื่นๆ	17	22.94	4.47		
รายได้					
<10,000 บาท	17	21.06	3.61	F=2.702	0.050*
10,001-20,000 บาท	32	24.03	3.41		
20,001-30,000 บาท	23	23.43	3.42		
> 30,000 บาท	27	23.37	3.75		
สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
หย่าร้าง	32	23.41	4.12	F=0.104	0.958
แยกทาง	47	23.30	3.29		
คู่สมรสเสียชีวิต	21	22.95	3.84		
อื่นๆ	3	24.00	5.29		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
<6 ปี	24	22.92	2.96	0.195 ^W	0.899
6-10 ปี	39	23.41	4.45		
11-15 ปี	19	23.05	2.41		
>15 ปี	16	23.75	4.45		
โรคทางกาย					
มี	20	23.20	3.92	t=0.003	0.998
ไม่มี	86	23.20	3.69		
ปัจจัยด้านบุตร					
จำนวนบุตร					
1 คน	53	23.30	4.13	t=0.082	0.775
>2 คน	53	23.09	3.28		
จำนวนวันในการเลี้ยงดูบุตรต่อสัปดาห์					
1-4 วัน	13	24.00	2.82	t=0.795	0.429
>4 วัน	84	23.13	3.77		
เพศของบุตร					
การมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน	67	23.22	3.68	t=-0.093	0.926
การไม่มีบุตรชาย	39	23.15	3.81		
การมีบุตรหญิงอย่างน้อย 1 คน	60	23.37	3.57	t=-0.531	0.596
การไม่มีบุตรหญิง	46	22.98	3.91		
การมีบุตรชายหรือบุตรหญิงทั้งหมด					
- มีบุตรชายทั้งหมด	46	22.98	3.91	F=0.342	0.711
- มีบุตรหญิงทั้งหมด	40	23.15	3.76		
- มีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	20	23.80	3.22		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับปัจจัยต่างๆ
ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
โรคประจำตัว					
มี	29	22.97	3.82	t=0.394	0.695
ไม่มี	77	23.29	3.69		
ปัญหาพฤติกรรมของบุตร					
มี	43	22.00	3.31	t=2.833	0.006**
ไม่มี	62	24.03	3.80		
ปัจจัยด้านจิตสังคม					
การได้รับความช่วยเหลือ					
มี	53	23.15	3.74	t=0.275	0.784
ไม่มี	51	23.35	3.75		
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต					
ระดับต่ำ	14	22.71	3.58	F=7.323	0.004**
ระดับกลาง	76	23.91	3.59		
ระดับสูง	16	20.25	3.02		
ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม					
มี	37	23.68	3.79	t=-0.907	0.366
ไม่มี	68	22.99	3.69		
ปัจจัยด้านซึมเศร้า					
ภาวะซึมเศร้า					
ไม่มีอาการ	64	24.27	3.09	F=18.240	<0.001***
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	22.62	3.61		
Major depression, mild/moderate	8	17.13	2.29		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

จากตารางที่ 23 ปัจจัยด้านบุตร พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมต่ำกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.01$ โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรม

ส่วนตัวแปรเพศ อายุ สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โรคทางกาย จำนวนบุตร เวลาในการเลี้ยงดูบุตร เพศของบุตร โรคประจำตัวบุตร การได้รับความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม และปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม ไม่พบว่ามี mốiเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตแบบมีนัยสำคัญทางสถิติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
กับระดับการศึกษา โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

ระดับการศึกษา	n	mean	S.D.	F	p-value
ประถมศึกษา	4	17.50	2.08	F=2.685	0.036*
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	23.00	3.40		
อนุปริญญา/ปวส.	8	23.25	2.55		
ปริญญาตรี	64	23.47	3.96		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	23.73	2.65		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 25 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	-	-5.500	-5.750	-5.969*	-6.233*
มัธยมศึกษา/ปวช.	5.500	-	-0.250	-0.469	-0.733
อนุปริญญา/ปวส.	5.750	0.250	-	-0.219	-0.483
ปริญญาตรี	5.969*	0.469	0.219	-	-0.265
สูงกว่าปริญญาตรี	6.233*	0.733	0.483	0.265	-

*p<0.05

จากตารางที่ 24 และ 25 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับอาชีพ
ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

อาชีพ	n	mean	S.D.	F	p-value
ข้าราชการ	20	25.05	2.012	4.291 ^W	0.008**
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	23.28	3.268		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	21.13	4.362		
ข้าราชการบำนาญ	6	24.67	2.805		
อื่นๆ	17	22.94	4.479		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 27 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
กับปัจจัยส่วนบุคคลระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

อาชีพ	ข้าราชการ	บริษัทเอกชน/ โรงงาน	ค้าขาย/ประกอบ อาชีพส่วนตัว	ข้าราชการ บำนาญ	อื่นๆ
ข้าราชการ	-	1.768	3.920*	0.383	2.109
บริษัทเอกชน/ โรงงาน	-1.768	-	2.152	-1.385	-0.341
ค้าขาย/ประกอบ อาชีพส่วนตัว	-3.920*	-2.152	-	-3.536	-1.811
ข้าราชการบำนาญ	-0.383	1.385	3.536	-	1.725
อื่นๆ	-2.109	-0.341	1.811	-1.725	-

*p<0.05

จากตารางที่ 26 และ 27 พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<0.01 และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นข้าราชการ มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับรายได้
โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

รายได้	n	mean	S.D.	F	p-value
<10,000 บาท	17	21.06	3.61	F=2.702	0.050*
10,001-20,000 บาท	32	24.03	3.41		
20,001-30,000 บาท	23	23.43	3.42		
> 30,000 บาท	27	23.37	3.75		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 29 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้แตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

รายได้	<10,000	10,001-20,000	20,001-30,000	>30,000
<10,000	-	-2.972*	-2.376	-2.312
10,001-20,000	2.972*	-	0.596	0.661
20,001-30,000	2.376	-0.596	-	0.064
>30,000	2.312	-0.661	-0.064	-

*p<0.05

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p=0.05$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท

ตารางที่ 30 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับ
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	n	mean	S.D.	F	p-value
ระดับต่ำ	14	22.71	3.58	F=7.323	0.004**
ระดับกลาง	76	23.91	3.59		
ระดับสูง	16	20.25	3.02		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 31 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
ระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง
ระดับต่ำ	-	-1.194	2.464*
ระดับกลาง	1.194	-	3.658*
ระดับสูง	-2.464	-3.658*	-

*p<0.05

จากตารางที่ 30 และ 31 ปัจจัยด้านจิตสังคม พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.01$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในระดับสูง และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดระดับกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในระดับสูง

ตารางที่ 32 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
กับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

ภาวะซึมเศร้า	n	mean	S.D.	F	p-value
ไม่มีอาการ	64	24.27	3.09	F=18.240	<0.001***
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	22.62	3.61		
Major depression, mild/moderate	8	17.13	2.29		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 33 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
ระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

ภาวะซึมเศร้า	ไม่มี อาการ	อาการ เล็กน้อย	Major depression, mild/moderate
ไม่มีอาการ	-	1.648*	7.141*
อาการเล็กน้อย	-1.648*	-	5.493*
Major depression, mild/moderate	-7.141*	-5.493*	-

*p<0.05

จากตารางที่ 32 และ 33 ปัจจัยด้านซึมเศร้า พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าที่
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.001$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า
พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีอาการซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
ที่เป็น Major depression, mild/moderate depression และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้า
เล็กน้อย มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็น Major depression,
mild/moderate depression

ตารางที่ 34 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับปัจจัยต่างๆ
โดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficiency

ปัจจัยด้านต่างๆ	คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	
	r	p-value
อายุ	0.080	0.418
รายได้	0.154	0.129
อายุบุตรคนที่ 1 (n=105)	0.003	0.977
อายุบุตรคนที่ 2 (n=52)	0.068	0.633
อายุบุตรคนที่ 3 (n=11)	0.349	0.292
อายุบุตรคนที่ 4 (n=3)	0.387	0.747
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	-0.371	<0.001***
ภาวะซึมเศร้า	-0.452	<0.001***
คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว (n=10)	0.660	0.038*

* Correlation is significant at the .05 (2-tailed)

** Correlation is significant at the .01 (2-tailed)

*** Correlation is significant at the .001 (2-tailed)

จากตารางที่ 34 พบว่าเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และภาวะซึมเศร้า มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.001$ และคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.05$ ส่วนอายุ รายได้ อายุบุตรคนที่ 1 อายุบุตรคนที่ 2 อายุบุตรคนที่ 3 อายุบุตรคนที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

ตารางที่ 35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพ
ทางสังคมกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ
One-Way ANOVA

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล					
เพศ					
ชาย	11	12.18	1.94	t=2.082	0.040*
หญิง	95	10.77	2.15		
อายุ					
21-40 ปี	27	10.93	2.44	F=1.426	0.245
41-50 ปี	51	10.61	2.25		
>50 ปี	28	11.46	1.59		
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	4	8.25	1.25	F=2.289	0.065
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	10.53	1.55		
อนุปริญญา/ปวส.	8	11.75	1.58		
ปริญญาตรี	64	11.14	2.34		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	10.60	1.84		
อาชีพ					
ข้าราชการ	20	10.75	1.68	F=0.277	0.892
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	10.67	2.29		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	11.09	2.53		
ข้าราชการบำนาญ	6	11.33	1.86		
อื่นๆ	17	11.12	1.99		
รายได้					
<10,000 บาท	17	10.41	1.93	F=1.018	0.388
10,001-20,000 บาท	32	11.44	1.64		
20,001-30,000 บาท	23	10.70	1.69		
> 30,000 บาท	27	11.00	2.97		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
หย่าร้าง	32	26.38	6.44	F=0.685	0.563
แยกทาง	47	27.19	6.90		
คู่สมรสเสียชีวิต	21	26.38	4.92		
อื่นๆ	3	26.67	3.21		
ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
<6 ปี	24	11.04	2.40	F=0.209	0.890
6-10 ปี	39	11.05	2.16		
11-15 ปี	19	11.05	1.98		
>15 ปี	16	10.56	2.50		
โรคทางกาย					
มี	20	10.75	2.12	t=-.377	0.707
ไม่มี	86	10.95	2.18		
ปัจจัยด้านบุตร					
จำนวนบุตร					
1 คน	53	10.89	2.48	t=-0.134	0.894
>2 คน	53	10.94	1.81		
จำนวนวันในการเลี้ยงดูบุตรต่อสัปดาห์					
1-4 วัน	13	10.77	1.01	t=-0.330	0.743
>4 วัน	84	10.89	2.27		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
เพศของบุตร					
การมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน	67	10.90	2.29	t=0.121	0.904
การไม่มีบุตรชาย	39	10.95	1.95		
การมีบุตรหญิงอย่างน้อย 1 คน	60	10.92	1.96	t=-0.008	0.993
การไม่มีบุตรหญิง	46	10.91	2.42		
การมีบุตรชายหรือหญิงทั้งหมด				F=0.056	0.946
- มีบุตรชายทั้งหมด	46	10.91	2.42		
- มีบุตรหญิงทั้งหมด	40	10.85	2.03		
- มีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	20	11.05	1.87		
โรคประจำตัว					
มี	29	10.93	2.12	t=-0.046	0.963
ไม่มี	77	10.91	2.19		
ปัญหาพฤติกรรมของบุตร					
มี	43	10.74	2.16	t=0.629	0.531
ไม่มี	62	11.02	2.19		
ปัจจัยด้านจิตสังคม					
การได้รับความช่วยเหลือ					
มี	53	11.06	2.05	t=-0.685	0.495
ไม่มี	51	10.76	2.29		
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต					
ระดับต่ำ	14	10.14	2.28	F=7.536	0.001***
ระดับกลาง	76	11.38	1.80		
ระดับสูง	16	9.38	2.80		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับปัจจัยต่างๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม					
มี	37	11.32	2.04	t=-1.369	0.174
ไม่มี	68	10.72	2.21		
ปัจจัยด้านซึมเศร้า					
ภาวะซึมเศร้า					
ไม่มีอาการ	64	11.47	1.75	5.771 ^W	0.012*
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	10.41	2.27		
Major depression, mild/moderate	8	8.63	2.87		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

จากตารางที่ 35 ปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นเพศชายมีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพศหญิง

ส่วนตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โรคทางกาย จำนวนบุตร เวลาในการเลี้ยงดูบุตร เพศของบุตร โรคประจำตัวบุตร ปัญหาพฤติกรรมของบุตร การได้รับความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร และปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม ไม่พบว่ามีมีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมแบบมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 36 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	n	mean	S.D.	F	p-value
ระดับต่ำ	14	10.14	2.28	F=7.536	0.001**
ระดับกลาง	76	11.38	1.80		
ระดับสูง	16	9.38	2.80		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 37 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง
ระดับต่ำ	-	-1.239	0.768
ระดับกลาง	1.239	-	2.007*
ระดับสูง	-0.768	-2.007*	-

*p<0.05

จากตารางที่ 36 และ 37 พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p=0.001$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดระดับกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในระดับสูง

ตารางที่ 38 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพ
ทางสังคมกับภาวะซึมเศร้าของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

ภาวะซึมเศร้า	n	mean	S.D.	F	p-value
ไม่มีอาการ	64	11.47	1.75	5.771 ^W	0.012*
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	10.41	2.27		
Major depression, mild/moderate	8	8.63	2.87		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 39 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต
ด้านสัมพันธภาพทางสังคมระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยง
เดี่ยว โดยวิธีของ Gabriel

ภาวะซึมเศร้า	ไม่มีอาการ	อาการเล็กน้อย	Major depression, mild/moderate
ไม่มีอาการ	-	1.057*	2.844*
อาการเล็กน้อย	-1.057*	-	1.787
Major depression, mild/moderate	-2.844*	-1.787	-

*p<0.05

จากตารางที่ 38 และ 39 ปัจจัยด้านซึมเศร้าพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าที่
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<0.05 เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า
พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีอาการซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยง
เดี่ยวมีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และ mild/moderate depression

ตารางที่ 40 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับปัจจัยต่างๆ โดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficiency

ปัจจัยด้านต่างๆ	คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	
	r	p-value
อายุ	0.109	0.264
รายได้	0.143	0.157
อายุบุตรคนที่ 1 (n=105)	0.055	0.579
อายุบุตรคนที่ 2 (n=52)	0.112	0.429
อายุบุตรคนที่ 3 (n=11)	0.210	0.535
อายุบุตรคนที่ 4 (n=3)	0.941	0.219
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	-0.243	0.012*
ภาวะซึมเศร้า	-0.420	<0.001***
คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว (n=10)	0.648	0.043*

*Correlation is significant at the .05 (2-tailed)

** Correlation is significant at the .01 (2-tailed)

*** Correlation is significant at the .001 (2-tailed)

จากตารางที่ 40 พบว่าภาวะซึมเศร้า มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.001$ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.05$ ส่วนอายุ รายได้ อายุบุตรคนที่ 1 อายุบุตรคนที่ 2 อายุบุตรคนที่ 3 อายุบุตรคนที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ภาพทางสังคม

ตารางที่ 41 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
กับปัจจัยต่างๆของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล					
เพศ					
ชาย	11	29.00	6.34	t=1.275	0.205
หญิง	95	26.45	6.26		
อายุ					
21-40 ปี	27	25.81	7.14	F=0.395	0.674
41-50 ปี	51	26.90	6.41		
>50 ปี	28	27.25	5.24		
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	4	23.75	6.18	F=0.290	0.884
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	26.47	7.29		
อนุปริญญา/ปวส.	8	27.63	4.34		
ปริญญาตรี	64	26.72	6.28		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	27.27	6.71		
อาชีพ					
ข้าราชการ	20	26.50	3.03	3.519 ^W	0.019*
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	26.44	6.73		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	24.57	6.85		
ข้าราชการบำนาญ	6	33.33	4.63		
อื่นๆ	17	27.82	6.53		
รายได้					
<10,000 บาท	17	25.35	7.331	F=0.791	0.502
10,001-20,000 บาท	32	28.03	6.368		
20,001-30,000 บาท	23	26.09	6.164		
> 30,000 บาท	27	27.22	6.314		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 41 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมกับปัจจัยต่างๆของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
หย่าร้าง	32	26.38	6.44	F=0.137	0.938
แยกทาง	47	27.19	6.90		
คู่สมรสเสียชีวิต	21	26.38	4.92		
อื่นๆ	3	26.67	3.21		
ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว					
<6 ปี	24	27.29	6.71	F=1.176	0.323
6-10 ปี	39	26.82	6.87		
11-15 ปี	19	24.58	4.63		
>15 ปี	16	28.44	6.19		
โรคทางกาย					
มี	20	26.55	6.58	t=-0.131	0.890
ไม่มี	86	26.76	6.26		
ปัจจัยด้านบุตร					
จำนวนบุตร					
1 คน	53	27.04	6.61	t=0.523	0.602
>2 คน	53	26.40	5.99		
จำนวนวันในการเลี้ยงดูบุตรต่อสัปดาห์					
1-4 วัน	13	25.69	4.17	t=-0.727	0.475
>4 วัน	84	26.68	6.50		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 41 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมกับ
ปัจจัยต่างๆของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
เพศของบุตร					
การมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน	67	27.04	6.07	t=-0.701	0.485
การไม่มีบุตรชาย	39	26.15	6.68		
การมีบุตรหญิงอย่างน้อย 1 คน	60	26.50	6.37	t=0.404	0.687
การไม่มีบุตรหญิง	46	27.00	6.24		
การมีบุตรชายหรือบุตรหญิงทั้งหมด					
- มีบุตรชายทั้งหมด	46	27.00	6.240	F=0.320	0.727
- มีบุตรหญิงทั้งหมด	40	26.10	6.609		
- มีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	20	27.30	5.966		
โรคประจำตัว					
มี	29	26.52	5.24	t=0.200	0.104
ไม่มี	77	26.79	6.67		
ปัญหาพฤติกรรมของบุตร					
มี	43	25.49	6.36	t=1.619	0.108
ไม่มี	62	27.50	6.18		
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม					
การได้รับความช่วยเหลือ					
มี	53	27.08	6.11	t=-0.533	0.595
ไม่มี	51	26.41	6.57		
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต					
ระดับต่ำ	14	26.93	5.87	F=5.205	0.007**
ระดับกลาง	76	27.62	5.64		
ระดับสูง	16	7.904	7.90		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 41 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมกับ
ปัจจัยต่างๆของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้วิธี t-test และ One-Way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม					
มี	37	27.43	6.44	t=-0.792	0.430
ไม่มี	68	26.41	6.23		
ปัจจัยด้านซึมเศร้า					
ภาวะซึมเศร้า					
ไม่มีอาการ	64	28.33	5.20	F=7.184	0.001**
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	24.97	7.12		
Major depression, mild/moderate	8	21.25	6.18		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

จากตารางที่ 41 พบว่าตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โรคทางกาย จำนวนบุตร เวลาในการเลี้ยงดูบุตร เพศของบุตร โรคประจำตัวบุตร ปัญหาพฤติกรรมของบุตร การได้รับความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตรและปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิม ไม่พบว่ามีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมแบบมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 42 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
กับอาชีพ โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

อาชีพ	n	mean	S.D.	F	p-value
ข้าราชการ	20	26.50	3.03	3.519 ^W	0.019*
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	26.44	6.73		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	24.57	6.85		
ข้าราชการบำนาญ	6	33.33	4.63		
อื่นๆ	17	27.82	6.53		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

W = Robust Tests of Equality of Means

ตารางที่ 43 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้าน
สิ่งแวดล้อมระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

อาชีพ	ข้าราชการ	บริษัทเอกชน/ โรงงาน	ค้าขาย/ประกอบ อาชีพส่วนตัว	ข้าราชการ บำนาญ	อื่นๆ
ข้าราชการ	-	0.064	1.935	-6.833	-1.324
บริษัทเอกชน/ โรงงาน	-0.064	-	1.871	-6.897	-1.388
ค้าขาย/ประกอบ อาชีพส่วนตัว	-1.935	-1.871	-	-8.768*	-3.258
ข้าราชการบำนาญ	6.833	6.897	8.768*	-	5.510
อื่นๆ	1.324	1.388	3.258	-5.510	-

*p<0.05

จากตารางที่ 42 และ 43 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพที่แตกต่าง
กัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<0.05
เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นข้าราชการ มีค่าเฉลี่ยคะแนน
คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว

ตารางที่ 44 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
กับเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	n	mean	S.D.	F/t	p-value
ระดับต่ำ	14	26.93	5.87	F=5.20	0.007**
ระดับกลาง	76	27.62	5.64	5	
ระดับสูง	16	7.904	7.90		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 45 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้าน
สิ่งแวดล้อมระหว่างกลุ่มที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง
ระดับต่ำ	-	-0.690	4.679
ระดับกลาง	0.690	-	5.368*
ระดับสูง	-4.679	-5.368*	-

*p<0.05

จากตารางที่ 44 และ 45 ปัจจัยด้านจิตสังคม พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.01$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดระดับกลางมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในระดับกลางสูง

ตารางที่ 46 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
กับภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธี One-Way ANOVA

ภาวะซึมเศร้า	n	mean	S.D.	F	p-value
ไม่มีอาการ	64	28.3	5.20	F=7.184	0.001**
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression	34	24.97	7.12		
Major depression, mild/moderate	8	21.25	6.18		

***p<0.001 **p<0.01 *p<0.05

ตารางที่ 47 แสดงการตรวจสอบค่าความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
โดยวิธีของ Gabriel

ภาวะซึมเศร้า	ไม่มีอาการ	อาการเล็กน้อย	Major depression, mild/moderate
ไม่มีอาการ	-	3.358*	7.078*
อาการเล็กน้อย	-3.358*	-	3.721
Major depression, mild/moderate	-7.078*	-3.721	-

*p<0.05

จากตารางที่ 46 และ 47 ปัจจัยด้านซึมเศร้า พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p=0.001$ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีอาการซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็น Major depression, mild/moderate depression

ตารางที่ 48 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมกับปัจจัยต่างๆ
โดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficiency

ปัจจัยด้านต่างๆ	คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	
	r	p-value
อายุ	0.093	0.342
รายได้	0.184	0.068
อายุบุตรคนที่ 1 (n=105)	0.065	0.512
อายุบุตรคนที่ 2 (n=52)	0.318	0.022*
อายุบุตรคนที่ 3 (n=11)	0.676	0.023*
อายุบุตรคนที่ 4 (n=3)	0.702	0.505
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	-0.404	<0.001***
ภาวะซึมเศร้า	-0.407	<0.001***
คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว (n=10)	0.777	0.008**

*Correlation is significant at the .05 (2-tailed)

** Correlation is significant at the .01 (2-tailed)

*** Correlation is significant at the .001 (2-tailed)

จากตารางที่ 48 พบว่าเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และภาวะซึมเศร้า มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.001$ คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.01$ และอายุบุตรคนที่ 2 อายุบุตรคนที่ 3 มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p < 0.05$ ส่วนอายุ รายได้ อายุบุตรคนที่ 1 อายุบุตรคนที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 4 ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 49 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) ของคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ลำดับตัวแปร	R ²	B	S.E	β	T	p-value
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	0.217	-0.236	0.044	-0.466	40.676	<0.001***
Constant		104.082	2.559		40.676	<0.001***

= 0.466 , R² = 0.217, SE_{est} = 11.699, F = 28.497, Sig of F = p<0.001

***p<0.001 **p< 0.01 *p< 0.05

จากตารางที่ 32 นำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรมของบุตร, เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และภาวะซึมเศร้า มีเพียง 1 ตัวแปรเท่านั้นซึ่ง ได้แก่ เหตุการณ์เครียดในชีวิต ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<0.001 โดยเหตุการณ์เครียดในชีวิต สามารถเป็นตัวแปรพยากรณ์คุณภาพชีวิตได้ ร้อยละ 21.7 โดยค่าเหตุการณ์เครียดในชีวิต เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้คะแนนคุณภาพชีวิตลดลง 0.236

สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปัจจัยพยากรณ์มาสร้างสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์คุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในรูปคะแนนดิบ (b)

$$QOL = 104.082 - 0.236(x_1)$$

สมการพยากรณ์คุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในรูปคะแนนมาตรฐาน (β)

$$QOL = -0.466 (x_1)$$

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Design) ทำการศึกษา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-Sectional Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต และทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 106 คน เก็บข้อมูลในระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามส่วนบุคคล แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (World Health Organization Quality of Life Brief-Thai, WHOQOL-BREF-THAI) แบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event) แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า (PHQ-9) และแบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวของกรมสุขภาพจิต

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ Independent-Sample t - test, One-Way ANOVA และ Pearson's Product Correlation Coefficiency การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Gabriel และการทำนายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตโดยวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านบุตร ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม และปัจจัยด้านซึมเศร้าของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 106 คน ส่วนใหญ่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่เป็นวัยผู้ใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน รายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 29,188 บาท สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เกิดจากแยกทางและหย่าร้าง ร้อยละ 76.7 โดยระยะเวลาการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในช่วง 6-10 ปี และส่วนใหญ่ไม่พบว่ามีโรคประจำตัว

ปัจจัยด้านบุตรพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรจำนวน 1 คน และมีบุตรจำนวน 2 คนขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 50 มีบุตรชายทั้งหมด ร้อยละ 43.3 มีบุตรหญิงทั้งหมด ร้อยละ 37.7 และมีทั้งบุตรชายบุตรหญิง ร้อยละ 18.9 จำนวนบุตรที่มากที่สุดคือ 4 คน โดยอายุเฉลี่ยของบุตรคนที่ 1 ถึง บุตรคนที่ 4 คือ 16.37, 14.36, 15.07 และ 13.00 ตามลำดับ พบปัญหาพฤติกรรมของบุตร ร้อยละ 40.6 และบุตรส่วนใหญ่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวไม่มีโรคประจำตัว

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ร้อยละ 51 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ ส่วนมากมีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.7 มีปัญหา

สัมพันธ์ภาพกับคู่สมรสเดิม ร้อยละ 35.2 และในกรณีที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวสมรสหรือใช้ชีวิตร่วมกับคู่ชีวิตใหม่มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวอยู่ในระดับสูงถึง ร้อยละ 80

ปัจจัยด้านซึมเศร้า พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่ไม่มีอาการซึมเศร้าเลย ร้อยละ 60.4 และมีอาการซึมเศร้าเล็กน้อยไม่ถึงขั้น major depression หรือ dysthymia, major depression, mild และ major depression, moderate รวมคิดเป็นร้อยละ 39.6 และไม่พบอาการซึมเศร้าในระดับ major depression, severe

2. คุณภาพชีวิตด้านต่างๆของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

คุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.3 มีคะแนนเฉลี่ย 91.92

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย พบว่าส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 83.0 มีคะแนนเฉลี่ย 23.85

คุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับที่ดี ร้อยละ 62.3 มีคะแนนเฉลี่ย 23.02

คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม พบว่าคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.7 มีคะแนนเฉลี่ย 10.92

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.7 มีคะแนนเฉลี่ย 26.72

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต และการวิเคราะห์ตัวแปรรายคู่ของคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในด้านต่างๆ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

3.1 คุณภาพชีวิตโดยรวม

คุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีความแตกต่างกันในปัญหาพฤติกรรมบุตร เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบัน และภาวะซึมเศร้าเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาและไม่มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตต่างกัน โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.019$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับต่ำและสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<0.001$

คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับคุณภาพชีวิตโดยรวม โดยมีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p=0.005$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และ Major depression, mild/moderate ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<0.001$

3.2 คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีความแตกต่างกันในการศึกษา อาชีพ รายได้ ปัญหาพฤติกรรมของบุตร เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และภาวะซึมเศร้า เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี มัธยมศึกษา/ปวช. และประถมศึกษาตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.001$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นข้าราชการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพในบริษัทเอกชน/โรงงาน ค่าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว ข้าราชการบำนาญ และอื่นๆ (เช่น รับจ้าง ไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้เกิดรายได้ เป็นต้น) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.032$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาท มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท 10,001-20,000 บาท และน้อยกว่า 10,000 บาทตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.002$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรมีปัญหาและไม่มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตต่างกัน โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.023$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับต่ำและสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<0.001$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และ Major depression, mild/moderate ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<0.001$

3.3 คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีความแตกต่างกันในการศึกษา อาชีพ รายได้ ปัญหาพฤติกรรมของบุตร เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิต ปัจจุบัน และภาวะซึมเศร้า เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อนุปริญญา/ปวส. มัธยมศึกษา/ปวช. และประถมศึกษา ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.036$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นข้าราชการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็น ข้าราชการบำนาญ ประกอบอาชีพในบริษัทเอกชน/โรงงาน ประกอบอาชีพอื่นๆ (เช่น รับจ้าง ไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้เกิดรายได้ เป็นต้น) และค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.008$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาท มากกว่า 30,000 บาท และน้อยกว่า 10,000 บาท ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.050$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรมีปัญหาและไม่มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจต่างกัน โดยพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรไม่มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่บุตรมีปัญหาพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.006$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับกลางและสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.001$

คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ โดยมีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p=0.038$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และ Major depression, mind/moderate ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<0.001$

3.4 คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีความแตกต่างกันในปัจจัยเพศ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบัน และภาวะซึมเศร้า เป็น ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพศชาย มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.040$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับต่ำและสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.001$

คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยมีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p=0.043$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และ Major depression, mind/moderate ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.012$

3.5 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีความแตกต่างกันในอาชีพ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบัน และภาวะซึมเศร้า เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นข้าราชการบำนาญ มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพอื่นๆ (เช่น รับจ้าง ไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้เกิดรายได้ เป็นต้น) ข้าราชการ ประกอบอาชีพในบริษัทเอกชน/โรงงาน และค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.019$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตระดับต่ำและสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.007$

คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบันของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ $p=0.008$

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาวะซึมเศร้าแตกต่างกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมต่างกัน โดยที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย และ Major depression, mild/moderate ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.001$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 50 สรุปปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติกับคุณภาพชีวิตรายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	t-test	One-Way ANOVA	Correlation
ด้านโดยรวม (Overall Domain)	ปัญหาพฤติกรรมบุตร*	เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต*** ภาวะซึมเศร้า***	คุณภาพชีวิตสมรส ในครอบครัว**
ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain)	ปัญหาพฤติกรรมบุตร*	ระดับการศึกษา** อาชีพ* รายได้** เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต*** ภาวะซึมเศร้า***	-
ด้านจิตใจ (Psychological Domain)	ปัญหาพฤติกรรม บุตร**	ระดับการศึกษา* อาชีพ** รายได้* เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต** ภาวะซึมเศร้า***	คุณภาพชีวิตสมรส ในครอบครัว*
ด้านสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship Domain)	เพศ*	เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต** ภาวะซึมเศร้า*	คุณภาพชีวิตสมรส ในครอบครัว*
ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Domain)	-	อาชีพ* เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต** ภาวะซึมเศร้า**	คุณภาพชีวิตสมรส ในครอบครัว**

*** $p < 0.001$ ** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

4. ปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) พบว่าปัจจัยที่สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตโดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เหตุการณ์เครียดในชีวิต โดยสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวได้ร้อยละ 21.7

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต และทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 106 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการประกอบอาชีพมั่นคง และมีรายรายได้เฉลี่ย 29,188 บาท มีร่างกายแข็งแรง โดยที่ร้อยละ 81.1 ไม่มีโรคประจำตัว ทำให้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งสาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่คือการแยกทางและหย่าร้าง รวมร้อยละ 76.7 ซึ่งปัญหาสัมพันธ์สภาพกับคู่สมรสเดิมที่พบ ได้แก่ การนอกใจและไม่รับผิดชอบของอีกฝ่าย คู่สมรสเดิมติดการพนันและสุราและใช้ความรุนแรงในครอบครัว การมีทัศนคติและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันเช่น ศาสนา เป็นต้น ปัจจัยด้านบุตรพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีบุตรมากที่สุด 4 คน และมีเวลาในการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองมากกว่า 4 วันต่อสัปดาห์ ถึงร้อยละ 86.6 ซึ่งพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ร้อยละ 49.0 มีผู้ช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติของเด็ก ปัญหาพฤติกรรมบุตรที่พบในการศึกษาค้นครั้งนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ปัญหาพฤติกรรมที่เกิดจากโรคทางจิตเวช เช่น โรคสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorder - ADHD) โรคความบกพร่องในการเรียนรู้ (Learning Disorder) โรคออทิสติก (Autistic) 2) ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดจากโรคทางจิตเวช ได้แก่ เรียกร้องความสนใจ หนีเรียน เกเร ไม่เชื่อฟัง ติดเกมส์ เป็นต้น 3) ปัญหาทางอารมณ์ ได้แก่ หงุดหงิดง่าย ขว้างปาสิ่งของ เป็นต้น และจากการวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีเหตุการณ์ความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง และไม่พบอาการซึมเศร้าร้อยละ 60.4 ซึ่งสามารถอธิบายจากระยะเวลาการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10 ปี ระยะเวลาที่ผ่านไปอาจทำให้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่สามารถจัดการกับปัญหาหรือปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสถานะได้ดีขึ้น และจากกลุ่มประชากรทั้งหมดพบพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่สมรสใหม่จำนวน 10 คน คือ ร้อยละ 9.4 และมีความพึงพอใจคุณภาพชีวิตสมรสกับคู่ชีวิตปัจจุบันอยู่ในระดับสูง

คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี และคุณภาพชีวิตไม่ดีตามลำดับ ทั้งในคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม โดยไม่พบคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดีในคุณภาพชีวิตโดยรวมและคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ไม่ต่างจากกลุ่มประชากรกลุ่มอื่น ถึงแม้กลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เข้าร่วมในการการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง แต่ก็ไม่มีผลต่อความสามารถในการศึกษา การประกอบอาชีพ และการหารายได้ใน การดูแลตนเอง และบุตร อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว จึงนำผลวิจัยมาเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มอื่นเพื่อทราบถึงมาตรฐานคุณภาพชีวิต จากการศึกษาของ นพ. วีระพร วุฒิวนิช⁽³⁵⁾ เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงของคุณภาพชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแพทย์หญิงในประเทศไทย พบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมของแพทย์หญิง ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรไทย มีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ที่ 95.5 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ที่ 91.92 หรือคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง (61 คะแนน-95

คะแนน) ซึ่งถือเป็นค่าคะแนนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสถานะหรือบทบาท เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับไม่ดี ในทาง ตรงกันข้าม พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่แตกต่างกับกลุ่มประชากรที่เป็นตัวแทนที่ดี ของประเทศไทย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

เพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ ในคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทาง สังคม การศึกษาครั้งนี้พบว่าเพศชายมีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเพศหญิง สมพร รุ่งเรืองกล กิจ และ คณะ⁽³⁶⁾ อธิบายว่าการเป็นเพศหญิงหรือเพศแม่ ต้องทนต่อพฤติกรรมสามี เช่น การตีตบหู หรือการมีหญิงอื่น ต้องเผชิญต่อปัญหาพฤติกรรมของบุตร และรับหน้าที่หลักในการดูแลครอบครัว ส่งผลให้มีโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกบ้านน้อยลง และจากการศึกษาของ กมลชนก ขำสุวรรณ และ บุรเทพ โชคชนานุกูล⁽³⁷⁾ พบว่าโครงสร้างของวัฒนธรรมแบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) โดยเฉพาะครอบครัวแม่เดี่ยว การถูกตีตรา และการกีดกันความก้าวหน้า ไม่มีความเท่าเทียมทางด้าน สิทธิ สังคมมีอคติ ส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องเผชิญกับปัญหาทางด้าน เศรษฐฐานะ จึงขาดปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้ชีวิตมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายและคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ $p = 0.001$ และ $p < 0.05$ ตามลำดับ Takashi Inoguchi และ Seiji Fujii⁽³⁸⁾ ทำการศึกษาใน ทวีปเอเชีย พบว่าประชากรไทยมีความพึงพอใจอย่างมากในระดับการศึกษา ร้อยละ 18.9 และ ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.8 มีความพึงพอใจค่อนข้างมากในด้านการศึกษา โดย C E Ross, M Van Willigen⁽³⁹⁾ พบว่าการศึกษาทำให้สามารถเข้าถึงการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่ง จะทำให้บุคคลนั้นควบคุมชีวิตได้ดีมากขึ้น

อาชีพ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ และคุณภาพชีวิตด้าน สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ $p < 0.01$ และ $p < 0.01$ ตามลำดับ เพราะหน้าที่การ ทำงานที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ นำมาซึ่งค่าตอบแทน เพื่อความเป็นอยู่ของตนเองและคนใน ครอบครัวได้ ดวงพร แห่หลัง⁽⁴⁰⁾ กล่าวว่าแต่ละอาชีพเสี่ยงสิ่งคุกคามทางสุขอนามัยที่แตกต่างกัน ออกไป ซึ่งสิ่งคุกคามเหล่านั้นได้แก่ แสง (Light) เสียง (Noise) ความดันบรรยากาศ (Atmospheric Pressure) ความสั่นสะเทือน (Vibration) และรังสี (Radiation) ซึ่งเป็นผลต่อผู้ประกอบอาชีพนั้น สำหรับผลกระทบต่อจิตใจ ศ.เกียรติคุณ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์⁽⁴¹⁾ กล่าวว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพ เป็นพนักงานบริษัทเอกชนและว่างงาน อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะมีปัญหาทางสุขภาพจิต เพราะรายได้ไม่ เพียงพอรายจ่าย อาจนำไปสู่ปัญหานั่นออกระบบและความคิดฆ่าตัวตาย และจากการรายงาน สถานการณ์ทางสุขภาพจิตประจำปี 2551 ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม⁽⁴²⁾ ได้ศึกษาหาค่าร้อยละ การมีปัญหาสุขภาพจิตจำแนกตามอาชีพ พบว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป/กรรมกร เป็นกลุ่มที่พบ ปัญหาทางสุขภาพจิตสูงที่สุด ร้อยละ 27.4 และกลุ่มข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มที่มี ปัญหาสุขภาพจิตต่ำที่สุด ร้อยละ 8.1 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งกลุ่มข้าราชการและ พนักงานเอกชน/โรงงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับดี

รายได้ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายและคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$ และ $p = 0.05$ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา เดชพิทักษ์ศิริกุล⁽⁴³⁾ ที่พบว่า รายได้มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ และรายได้ยังมีผลต่อสภาพจิตใจ และการศึกษาของที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานของพยาบาลวิชาชีพของ กาญจนา วิเชียรประดิษฐ์ ดร. ทนงศักดิ์ ยิ่งรัตน์สุข และ ดร. ศรรัตน์ ล้อมพงศ์⁽⁴⁴⁾ พบว่ารายได้จากงานประจำไม่เพียงพอเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความเครียด

ปัญหาพฤติกรรมบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย และคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งอายุเฉลี่ยบุตรส่วนใหญ่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวยังมีอายุเฉลี่ย 16 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ นพ. พนม เกตุมาน⁽⁴⁵⁾ กล่าวว่าปัญหาพฤติกรรมที่พบบ่อย ได้แก่ ติดเกมส์ ติดการ์ตูน ไม่เรียนหนังสือ การใช้ยาเสพติด บุคลิกภาพผิดปกติ เป็นต้น ซึ่งหนึ่งในสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมมาจากการเลี้ยงดู ในการส่งเสริมสุขภาพจิตวัยรุ่น พ่อแม่ต้องรับบทหนักในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี ชื่นแยะ และตักเตือน ซึ่งทำให้ภาระของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมและคุณภาพชีวิตรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$ เพราะเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตทำให้บุคคลรู้สึกถูกกดดัน ไม่สบายใจ วุ่นวายใจ กลัว วิตกกังวล เป็นผลให้สภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจเสียไป ซึ่งมีปฏิกิริยาตอบสนองออกมาทางกาย จิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรม โดยผลจากความเครียดนำไปสู่ปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตที่แย่ลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จุรนุช จิตรราทร⁽⁴⁶⁾ ที่พบว่า เหตุการณ์ความเครียดส่งผลต่อทั้งสุขภาพทางกายและสุขภาพจิต เกิดอาการไม่สบายทางกายต่างๆ เช่น ปวดหัว ปวดเมื่อย ความผิดปกติของหัวใจ ความดันโลหิตสูง ความวิตกกังวล ซึมเศร้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งผลไปถึง ประสิทธิภาพในการทำงาน สัมพันธภาพต่อครอบครัวและบุคคลแวดล้อม และเมื่อประสิทธิภาพในงานตกต่ำ สัมพันธภาพเสื่อมทรามลง จิตใจย่อมได้รับผลตึงเครียดมากขึ้นซ้ำซ้อน นับว่าความเครียดเป็นภัยต่อชีวิตอย่างยิ่ง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมาก

คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตใหม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตสมรสที่ดี ทำให้สามีและภรรยา มีความเข้าใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้บรรยากาศในครอบครัวอบอุ่นและน่าอยู่ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวน 10 คน มีคู่ชีวิตใหม่ และ ร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสครั้งนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของ Takashi Inoguchi และ Seiji Fujii⁽³⁸⁾ ที่ทำการสำรวจในทวีปเอเชีย พบว่าประชากรไทยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 54.0 และการศึกษาของ เอมอร (มณีวัฒนา) จารุงษ์⁽⁴⁷⁾ พบว่าคุณภาพชีวิตของคู่สมรสทั่วไปส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยการที่คู่สมรสจะมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตสมรส ต้องประกอบด้วยสามีและภรรยามีอาชีพที่มั่นคง รายได้มั่นคง และสัมพันธภาพที่ดี

ภาวะซึมเศร้าส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม และคุณภาพชีวิตรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$ เนื่องจากโรคซึมเศร้าเป็นความเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความคิด และทุกส่วนของร่างกาย ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวทางกายที่ช้าลง สมาธิและความจำลดลง เกิดผิดปกติทางการนอน และการทานอาหาร หรืออาจมีความคิดฆ่าตัวตายร่วมด้วย นพ.นันทวิช สิริธีรวัช⁽⁴⁸⁾ พบว่าความกังวลและซึมเศร้าเป็นปฏิกริยาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคซึมเศร้านั้นขึ้นอยู่กับ ระดับความรุนแรงของอาการซึมเศร้า และปัญหาด้านรายจ่ายในการรักษา การมีปัญหารอบครอบครัว และระยะเวลาการป่วย ตามการศึกษาของอังคาร ศรีชัยรัตนกุล⁽⁴⁹⁾

ปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event) เป็นปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง จากการวัด ด้วยแบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา การพยากรณ์พบว่าเหตุการณ์ความเครียดเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวลดลง จากบทความของ น.พ. แพทย์พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ์⁽⁵⁰⁾ พบว่าเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตมีผลต่อสุขภาพโดยตรงและนำมาสู่โรคอื่นๆ ซึ่งความเครียดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมีผลทำให้เกิดความเจ็บป่วย นอกจากนี้ น.พ.ปริทรรศ ศิลปกิจ⁽⁵¹⁾ กล่าวว่าความเครียดที่เกิดขึ้นแล้วถือเป็นภาวะวิกฤตที่ทำให้เกิดการเสียสมดุลทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับภาวะความรุนแรงของวิกฤตที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้น และจากการวิจัยของ น.พ. ทานตะวัน อวิรุทธ์วรกุล⁽⁵²⁾ พบปัจจัยเหตุการณ์กดดันในชีวิตที่มีความสำคัญทางนัยสถิติในโรคซึมเศร้า คือความอับจนหนทางหรือสับสนในชีวิตจนไม่สามารถบอกใครได้ ดังนั้นความเครียดจึงถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมาก ทั้งในกลุ่มประชากรทั่วไปและกลุ่มประชากรพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จะเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้ก็ตาม เนื่องจากมีอายุในวัยผู้ใหญ่ การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คือระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ประกอบอาชีพมั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน และจากการคัดกรองภาวะซึมเศร้าส่วนใหญ่ยังไม่พบว่ามีภาวะซึมเศร้า แต่หากเกิดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตก็จะส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเครียด ความกดดัน ภาวะวิกฤติ และนำไปสู่ปัญหาอื่นต่อไป หรือการเกิดโรค เช่น โรคซึมเศร้า ซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวลดลงได้

ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำโดยการส่งแบบสอบถามไปยังที่อยู่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จึงไม่สามารถคาดการณ์จำนวนการส่งกลับของแบบสอบถามได้ และอาจทำให้จำนวนประชากรที่คำนวณไว้คลาดเคลื่อน ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาดังต่อไปนี้ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ การเปลี่ยนที่อยู่หรือการเปลี่ยนที่ทำงานของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว แบบสอบถามสูญหายระหว่างการจัดส่ง การส่งกลับเกินเวลาที่กำหนด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่อาจเป็นตัวแทนคุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวทั่วประเทศได้ การศึกษาครั้งต่อไปสามารถศึกษากลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่อยู่นอกเขตเมือง เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น
2. เนื่องด้วยการศึกษาวิจัยในกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในประเทศไทยยังมีไม่มากเท่าที่ควร แต่ประชากรกลุ่มนี้มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในปัจจุบัน การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยสามารถเลือกทำในด้านอื่นๆได้ตามความสนใจในการศึกษาประชากรกลุ่มนี้
3. การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross - Sectional Descriptive Study) และใช้การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งคำถามส่วนใหญ่เป็นแบบ checklist ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป เพื่อการเข้าใจพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเชิงลึกมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่สนใจสามารถทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Study)

รายการอ้างอิง

1. ความหลากหลายของครอบครัวไทย [Internet]. [cited 10 พฤศจิกายน 2555]. Available from: <http://www.ipsr.mahido.ac.th/IPSR/>.
2. ศิวพร ปกป้อง. การสำรวจความคิดเห็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว พ .ศ.2552. มหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.
3. WHOQOL measuring quality of life [Internet]. [cited 10 November 2012]. Available from: http://www.who.int/mental_health/media/68.pdf.
4. ฉันทยา ศรีตุลา. คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ศึกษากรณีโรงพยาบาลยะลา: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2546.
5. Campbell A, Convers, P.E., and Rager W.I. The Quality of American Life. New York 1976.
6. วิไล ชินเวชกิจวานิชย์, นุชนาฏ หวนนากลาง, อรุมา ชองรัมย์. โครงการสำรวจคุณภาพชีวิตของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Available from: www.surveillance.cphs.chula.ac.th/attachments/article/121คุณภาพชีวิต2551.pdf.
7. อนุชาติ พวงสำลี, อรทัย อาจอ่ำ. การพัฒนาชีวิตคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย, 2539.
8. A.H. M. Motivation and Personality. New York: Harper & Row Publisher; 1970.
9. Quality of Life Research Unit [Internet]. [cited 12 November 2012]. Available from: <http://www.utoronto.ca/qol/>.
10. สมุดแผนที่ข้อมูลแสดงความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)8 ตัวชี้วัด: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
11. Quality of Life Index for Country 2013 [Internet]. [cited 10 October 2013]. Available from: http://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp.
12. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ความพึงพอใจในชีวิตของประชาชนไทย ปี พ .ศ.2555. สารสถิติ. 2555;4(ตุลาคมธันวาคม).
13. Dowd NE. In Defense of Single-Parent Families. New York: New York University; 1997.
14. สุชาดา สร้อยสน. ประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในการเลี้ยงดูบุตร : การศึกษาเชิงคุณภาพ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.
15. เกศินี เกิดอนันต์. การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวที่มีผู้ปกครองเพียงคนเดียวในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2539.
16. มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว [Internet]. Available from: <http://www.familynetwork.or.th/works>.

17. ประวัติความเป็นมาของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว [Internet]. Available from: <http://www.singleparent.com/?act=content&type=about>.
18. สาวิตรี ทยานศิลป์. ความสัมพันธ์ในครอบครัว. สุขภาพคนไทย 2554. มหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.
19. สุรีพร พันพิ่ง, กมลพรรณ พันพิ่ง. การจัดการของรัฐต่อความต้องการของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
20. อัมพร เบญจพลพิทักษ์. เวทีเสวนา "แม่เลี้ยงเดี่ยวฝ่าวิกฤตชีวิตพ่อ". มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว, 12 มิถุนายน 2551. Report No.
21. Social welfare committee national council of women of Thailand under the royal patronage of her majesty the queen. A study on the single parent family aid in Thailand: Thammasart University; 1983.
22. Caregiving, Single Parents and Cumulative Stresses When Caring for a Child with Cancer. Israel: Ben Gurion University of the Negev. Be'er Sheva; 2012.
23. Westin M. Health and Healthcare Utilization among Swedish Single Parent Families: Uppsala University; 2007.
24. Adherence in Single-Parent Households in Long-Term Asthma Clinical Trial USA: University of Mexico; 2012.
25. ซาลินี สุรียนประแสง. ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะการเป็นพ่อแม่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2547.
26. ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. การสร้างความเข้มแข็งทางใจและการปรับตัวต่อวิกฤตของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2553.
27. พวงเพ็ญ ชุณหปราณ, สุกัญญา แสงมุกข์, วาสนิ วิเศษฤทธิ์, โสภี อุณรุท. การปรับตัวของสตรีที่ต้องเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพังในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
28. พิมพ์ร่ำไพ สุนทรารชุน. แนวทางการสร้างเสริมศักยภาพของแม่คนเดียวที่เลี้ยงลูก: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2549.
29. วันวิสาข์ ตันตระกูล. การศึกษารูปแบบชีวิตมารดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2545.
30. เสาวนีย์ ตนะคุลย์. คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
31. สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2545.
32. สมจิตร นครพานิช. เหตุการณ์ในชีวิตและการปรับตัวในระยะตั้งครรภ์ของหญิงที่มีและไม่มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติศาสตร์ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2531.

33. มาโนช หล่อตระกูล. แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า (PHQ-9). ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์: โรงพยาบาลรามธิบดี.
34. กรมสุขภาพจิต. แบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว. กระทรวงสาธารณสุข.
35. Teeraporn Vutyavanich. Quality of Life of Risk Factors that Affect the Quality of Life of Thai Female Physician Chaing Mai University; 2007.
36. สมพร รุ่งเรืองกิจ. เพศหญิงหรือความเป็นหญิงนำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้า. In: วารสารสมาคมจิตแพทย์ศาสตร์แห่งประเทศไทย, editor. 2555. p. 64-74.
37. กมลชนก ขำสุวรรณ, บุรเทพ โชคชนานุกุล. ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว การเป็นชายขอบและ : ความไม่เป็นธรรมในสังคม. ประชากรชายขอบและความไม่เป็นธรรมในสังคมไทย.
38. Takashi Inoguchi, Seiji Fujii. The Quality of Life in Asia Education and Subjective Quality of Life.
39. C E Ross MW. Education and the Subjective Quality of Life [Journal of Health and Social Behavior]. USA: Ohio State University; 1997.
40. ดวงพร แห่เหล้า. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานสาธารณสุข.
41. อภิชาติ จำรัส ฤทธิรงค์. รับจ้างอาชีพคิดสั้นพบฆ่าตัวตายสูงสุด. ไทยโพสต์. 2554 7 กรกฎาคม.
42. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. โครงการรายงานสถานการณ์ทางสุขภาพจิตประจำปี 2551. มหาวิทยาลัยมหิดล.
43. นิตยา เดชพิทักษ์ศิริกุล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงระบบการบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา.
44. กาญจนา วิเชียรประดิษฐ์, ทนงค์ศักดิ์ ยิ่งรัตน์สุข, ศรีรัตน์ ล้อมพงศ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยที่อยู่ในกำกับรัฐ.
45. ความรู้เรื่องโรคทางจิตเวชและปัญหาพฤติกรรม [Internet]. 2556 [cited 20 กุมภาพันธ์ 2556]. Available from: http://www.psyclin.co.th/new_page_57.html.
46. บทความความเครียด [Internet]. [cited 20 กุมภาพันธ์ 2556]. Available from: <http://www.ramamental.com/m1.html>.
47. เอมอร (มณีวัฒนา) จารูรังษี . สัมพันธภาพกับคุณภาพชีวิตของคู่สมรส: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
48. นันทวัช สิริรักษ์, กฤษณดิพงษ์ อรัญสิทธิ์, วรภัทร รัตอาภา, ศุภโชค สิงห์กันต์, ญัฐสา สายเสวย, พรจิรา ปรีวัชรากุล, et al. ความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาด้วยเคมีบำบัดโรงพยาบาลศิริราช. In: วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, editor. 2555. p. 47-60.
49. อังคาร ศรีชัยรัตนกุล. การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคซึมเศร้ารุนแรงชนิดเฉียบพลันและชนิดเรื้อรัง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.

50. แพทย์พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ์. ความเครียดกับการเกิดโรค.
51. ปรีทรรศ ศิลปกิจ. วิกฤตทางสุขภาพจิต.
52. ทานตะวัน อวิรุทธ์วรกุล, มาโนช หล่อตระกูล. เหตุการณ์ก่ดตันในชีวิตก่อนการเกิดโรค ซึมเศร้าและโรคแพนิค. In: วารสารสมาคมจิตแพทย์ศาสตร์แห่งประเทศไทย, editor. 2554. p. 277-86.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จดหมายขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

เพื่อ ความ เข้มแข็ง ของ ครอบครัว ไทย

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว 192 ถนนเทศบาลนิมิตเหนือ ซอย 8 ปรชานีแคว้น 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2954-2346-7

ที่ มคค.๐๗/๒๕๕๖

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

เรียน สมาชิกพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1.แบบสอบถาม 2.ใบอธิบายข้อมูลงานวิจัย

ด้วยมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร ได้ดำเนินโครงการจากการขอสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มครอบครัวเป็นกลุ่มเครือข่ายและขยายแนวคิดในการดำเนินการเรื่องพื้นที่เรียนรู้สำหรับครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการพัฒนาสุขภาพครอบครัว ขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะ รณรงค์เผยแพร่องค์ความรู้ด้านครอบครัว และเชื่อมต่อนโยบายเพื่อขยายกระบวนการส่งเสริมสุขภาพครอบครัวไปสู่สังคม รวมทั้งส่งเสริมครอบครัวในสภาวะยากลำบาก เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่มีเด็กพิการ ครอบครัวผู้ป่วยจิตเวช ฯลฯ ให้เข้าถึงบริการและสวัสดิการสังคมที่เหมาะสม

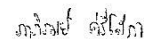
เนื่องด้วย นางสาวภาภิรมย์ ศรีโสภา นิสิตปริญญาโท ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิจัยเรื่อง "คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพฯ และนำไปสู่การจัดการช่วยเหลืออย่างตรงจุด หรือจัดตั้งสวัสดิการแก่กลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในเบื้องต้นได้ประสานงานมายังมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว เนื่องจาก มูลนิธิดำเนินงานด้านครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และมีฐานข้อมูลสมาชิกที่เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอยู่ในความดูแล และในการเก็บข้อมูลดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการอนุญาตจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเอง จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตามความสะดวกใจของท่าน ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์มายังท่าน ในการให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ตามเอกสารที่ได้แนบมานี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

อนุมิตี

ขอแสดงความนับถือ

(นางฐานิชา ลิ้มพานิช)

(นางสาวภาภิรมย์ ศรีโสภา)

ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

ภาควิชาจิตเวชนางสาว ภาภิรมย์ ศรีโสภา

เบอร์โทรศัพท์โทร. 02-2564298,081-2572779 นิสิตปริญญาโท ภาควิชาจิตเวช

นางสาวพัชรวรรณ จันทร์ฝอย เบอร์ 02-9542346-7 ผู้ประสานงานมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

ประธาน : นายโสมณ สุภาพงษ์ รองประธาน : น.พ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์
กรรมการ : ศ.(เกียรติคุณ) พ.ญ.วิมลพันธ์ บุญประกอบ / ดร.อุทัย ตัญญาเกษม / นางดาวรรณ ธรรมภักซ์ /
นายยุทธชัย เสิมชัย / นายอนาทร คมกฤต / ดร.วุฒิชัย นิรนาทวงศ์ / นางสาววรรณฯ หลังน้ำสังข์
กรรมการเหรียญก : นายสัมพันธ์ เมษฤทธิโร กรรมการเลขานุการ : นายวันชัย บุญประชา

NETWORK

เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

 <p>คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	<p style="text-align: right;">AF 10-04/4.0</p> <p style="text-align: center;">เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย (Information sheet for research participant)</p>
--	--

ชื่อโครงการวิจัย คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ผู้ทำวิจัย

ชื่อ นางสาว ภาภิรมย์ ศรีโสภา
 ที่อยู่ 98/937 คอนโดศุภาลัยแยกติวานนท์ ถนนนครอินทร์ ตลาดขวัญ เมืองนนทบุรี
 นนทบุรี 11000
 เบอร์โทรศัพท์ 081-2572779

เรียน ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทุกท่าน

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เนื่องจากท่านเป็นพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยดังกล่าว ขอให้ท่านอ่านเอกสารฉบับนี้อย่างถี่ถ้วน เพื่อให้ท่านได้ทราบถึงเหตุผลและรายละเอียดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ หากท่านมีข้อสงสัยใดๆ เพิ่มเติม กรุณาซักถามจากผู้ทำวิจัย ซึ่งจะเป็นผู้สามารถตอบคำถามและให้ความกระจ่างแก่ท่านได้

ท่านสามารถขอคำแนะนำในการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้จากครอบครัว เพื่อน หรือแพทย์ประจำตัวของท่านได้ ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการตัดสินใจโดยอิสระ ถ้าท่านตัดสินใจแล้วว่า จะเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ขอให้ท่านลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมของโครงการวิจัยนี้

เหตุผลความเป็นมา

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (single parents family) เป็นครอบครัวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มว่าจะสูงกว่าเดิมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ บทบาทของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว คือผู้เลี้ยงดูบุตรโดยปราศจากคู่สมรสหรือคู่ชีวิตที่อยู่กันฉันสามีภรรยา บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้รับภาระหนักจากการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง ทั้งทางด้านจิตใจและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานะครอบครัว จากครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายเปลี่ยนไป เป็นการใช้ชีวิตเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว รายรับของครอบครัวน้อยลง เนื่องจากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวทำหน้าที่หลักเป็นผู้หารายรับเพื่อเลี้ยงชีพตนเองและสมาชิกในครอบครัว ผลที่ตามมาคือรายจ่ายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังต้องรับหน้าที่ในการดูแลบุตรเพียงลำพัง ทั้งด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าใช้จ่ายทั่วไป และการใช้เวลาในการอบรมสั่งสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจต่อการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของ

 <p>คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	<p style="text-align: right;">AF 10-04/4.0</p> <p style="text-align: center;">เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย (Information sheet for research participant)</p>
--	--

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งจะนำไปสู่ผลที่แสดงออกมาว่า คุณภาพชีวิตของคนกลุ่มนี้เป็นอย่างไร และมีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์หลักจากการศึกษาในครั้งนี้คือเพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว จำนวนผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยคือ 665 คน

ความเสี่ยงที่อาจได้รับ

การเข้าร่วมในการวิจัยมีความเสี่ยงเล็กน้อยที่ไม่มากกว่าความเสี่ยงในชีวิตประจำวัน (minimal risks) เช่น เสียเวลาในการตอบและส่งกลับแบบสอบถาม ความไม่สะดวกสบาย สูญเสียรายได้ จากการที่ท่านสละเวลามาร่วมในการวิจัย

ประโยชน์ที่อาจได้รับ

ท่านจะไม่ได้รับประโยชน์ใดๆจากการเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ แต่ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิจัยกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ ข้อมูลคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในด้านต่างๆ อาจนำไปสู่การเข้าไปจัดการช่วยเหลืออย่างตรงจุด หรือจัดตั้งสวัสดิการแก่กลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการและความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

สิ่งที่ผู้เข้าร่วมวิจัยต้องปฏิบัติ

ผู้เข้าร่วมโครงการต้องตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและครบถ้วนตามคำชี้แจงที่อธิบายไว้ในแบบสอบถาม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามกลับมาในเวลาที่กำหนด การส่งแบบสอบถามกลับมาถือเป็นการแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัยนี้

การเข้าร่วมและการสิ้นสุดการเข้าร่วมโครงการวิจัย

การเข้าร่วมในโครงการวิจัยครั้งนี้เป็นไปโดยความสมัครใจ หากท่านไม่สมัครใจจะเข้าร่วมการศึกษาแล้ว ท่านสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลา การขอถอนตัวออกจากโครงการวิจัยจะไม่มีผลแต่อย่างใด

 <p>คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	<p style="text-align: right;">AF 10-04/4.0</p> <p style="text-align: center;">เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย (Information sheet for research participant)</p>
--	--

การปกป้องรักษาข้อมูลความลับของอาสาสมัคร

ข้อมูลที่ท่านนำไปสู่การเปิดเผยตัวท่าน จะได้รับการปกปิดและจะไม่เปิดเผยแก่สาธารณชน ในกรณีที่ผลการวิจัยได้รับการตีพิมพ์ ชื่อและที่อยู่ของท่านจะต้องได้รับการปกปิดอยู่เสมอ โดยจะใช้เฉพาะรหัสประจำโครงการวิจัยของท่าน

จากการลงนามยินยอมของท่านผู้ทำวิจัย และผู้สนับสนุนการวิจัยสามารถเข้าไปตรวจสอบบันทึกข้อมูลทางการแพทย์ของท่านได้แม้จะสิ้นสุดโครงการวิจัยแล้วก็ตาม หากท่านต้องการยกเลิกการให้สิทธิ์ดังกล่าว ท่านสามารถแจ้ง หรือเขียนบันทึกขอยกเลิกการให้คำยินยอม โดยส่งไปที่นางสาว ภาภรณ์ ศรีโสภา ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ตึกธนาคารกรุงเทพฯ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ 1873 ถนนพระราม 4 ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร 0-22564298, 0-22564346

หากท่านขอยกเลิกการให้คำยินยอมหลังจากที่ท่านได้เข้าร่วมโครงการวิจัยแล้ว ข้อมูลส่วนตัวของท่านจะไม่ถูกบันทึกเพิ่มเติม อย่างไรก็ตามข้อมูลอื่น ๆ ของท่านอาจถูกนำมาใช้เพื่อประเมินผลการวิจัย และท่านจะไม่สามารถกลับมาเข้าร่วมในโครงการนี้ได้อีก ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลของท่านที่จำเป็นสำหรับการวิจัยไม่ได้ถูกบันทึก

สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย ท่านจะมีสิทธิ์ดังต่อไปนี้

1. ท่านจะได้รับทราบถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้
2. ท่านจะได้รับการอธิบายเกี่ยวกับระเบียบวิธีการของการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
3. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงความเสี่ยงและความไม่สบายที่จะได้รับจากการวิจัย
4. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัย
5. ท่านจะมีโอกาสได้ซักถามเกี่ยวกับงานวิจัยหรือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
6. ท่านจะได้รับทราบว่าการยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ท่านสามารถขอถอนตัวจากโครงการเมื่อไรก็ได้ โดยผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยสามารถขอถอนตัวจากโครงการโดยไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น
7. ท่านมีสิทธิ์ในการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมในโครงการวิจัยหรือไม่ก็ได้ โดยปราศจากการใช้อิทธิพลบังคับข่มขู่ หรือการหลอกลวง

 <p>คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	<p style="text-align: right;">AF 10-04/4.0</p> <p style="text-align: center;">เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย (Information sheet for research participant)</p>
--	--

หากท่านไม่ได้รับการชดเชยอันควรต่อการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการวิจัย หรือท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามที่ปรากฏในเอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในการวิจัย ท่านสามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตึกอำนวยการ ชั้น 3 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ถนนพระราม 4 ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร 0-2256-4493 ต่อ 14, 15 ในเวลาราชการ

ขอขอบคุณในการร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้

.....

 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านบุคคลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ
  - ชาย หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. ระดับการศึกษา
  - ไม่ได้รับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ ปวช.
  - อนุปริญญา/ ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี(ระบุ).....
4. อาชีพ
  - ข้าราชการ บริษัทเอกชน/โรงงาน ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว
  - ข้าราชการบำนาญ ว่างาน อื่นๆ (ระบุ).....
5. รายได้ ..... บาท/เดือน
6. สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
  - หย่าร้าง
  - แยกทาง
  - คู่สมรสเสียชีวิต
  - อื่นๆ (ระบุ).....
7. ปัญหาสัมพันธ์ภาพกับคู่สมรสเดิม
  - ไม่มี
  - มี (โปรดระบุข้อมูลลงบนบรรทัดด้านล่าง ผู้วิจัยขอทราบรายละเอียดเพื่อการวิจัย หากไม่สะดวกในการให้ข้อมูล ไม่จำเป็นต้องตอบ)

.....

8. ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ..... ปี
9. สถานภาพปัจจุบัน
- สมรสใหม่/ อยู่ร่วมกับคู่ชีวิตใหม่ โสด
10. โรคประจำตัว..... (เฉพาะโรคเรื้อรัง)

ข้อมูลบุตร

1. จำนวนบุตร ..... คน
2. ผู้ช่วยในการเลี้ยงดูบุตร
- ไม่มี มี (ระบุ).....
3. เวลาในการเลี้ยงดูบุตร (กรณีที่ท่านเป็นผู้เลี้ยงดูหลักคนเดียว ให้เติมว่า 7 วันต่อสัปดาห์ หากสลับกันเลี้ยง พ่อกับแม่ ให้เติมจำนวนวันที่ท่านเป็นผู้เลี้ยง เช่น ท่านดูแลบุตร จันทร์ถึงศุกร์ เติมว่า 5 วันต่อสัปดาห์)
- .....วัน/ สัปดาห์

บุตรคนที่ 1

เพศ	
อายุ	
โรคประจำตัว	
ปัญหาพฤติกรรม	

บุตรคนที่ 2

เพศ	
อายุ	
โรคประจำตัว	
ปัญหาพฤติกรรม	

บุตรคนที่ 3

เพศ	
อายุ	
โรคประจำตัว	
ปัญหาพฤติกรรม	

บุตรคนที่ 4

เพศ	
อายุ	
โรคประจำตัว	
ปัญหาพฤติกรรม	

บุตรคนที่ 5

เพศ	
อายุ	
โรคประจำตัว	
ปัญหาพฤติกรรม	

ส่วนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิต (WHOQOL - BREF -THAI)

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย X ในช่องแสดงความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยประเมินจากประสบการณ์ใดประสบการณ์หนึ่งในช่วง 2 อาทิตย์ที่ผ่านมา สํารวจและประเมินเหตุการณ์หรือความรู้สึกของท่าน โดยคำตอบมีให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ

ไม่เลย	หมายถึง	ท่านไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลย รู้สึกไม่พอใจมาก
เล็กน้อย	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นนานๆ ครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึกพอใจ/แย่ระดับกลางๆ
มาก	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึกพอใจเช่นนั้นบ่อยๆ รู้สึกพอใจหรือรู้สึกดี
มากที่สุด	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ รู้สึกพอใจมาก รู้สึกดีมาก

ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้อย่างไร					
2. การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถ ทำในสิ่งที่ต้องการมากนักน้อยเพียงใด					
3. ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันใหม่ (ทั้งเรื่องงาน หรือการดำเนิน ชีวิตประจำวัน)					
4. ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากนักน้อย เพียงใด					
5. ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข, ความสงบ, มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆดีเพียงใด					
7. ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมากนักน้อยแค่ไหน					
8. ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม					
9. ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน					
10. ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำ อะไรๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน					
11. ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมาก น้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไป ได้ในแต่ละวัน					
12. ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้ อย่างที่เคยทำมามากนักน้อยเพียงใด					
13. ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อย่างที่ผ่านมาแค่ไหน					
14. ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจาก เพื่อนๆแค่ไหน					
15. ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคง ปลอดภัย ดีไหม ในแต่ละวัน					
16. ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มาก น้อยเพียงใด					
17. ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นมากนักน้อย เพียงใด					

ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ไม่เคย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
18. ท่านพอใจที่สามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็นเพียงใด					
19. ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวันมากน้อยเพียงใด					
20. ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดมากน้อยเพียงใด					
21. สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่านมากน้อยเพียงไร					
22. ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของท่าน(หมายถึง การคมนาคม)มากน้อยเพียงใด					
23. ท่านรู้สึกว่าคุณีชีวิตท่านมีความหมายมากน้อยแค่ไหน					
24. ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดีเพียงใด					
25. ท่านพอใจในชีวิตทางเพศของท่านแค่ไหน (ชีวิตทางเพศ หมายถึง เมื่อเกิดความรู้สึกทางเพศขึ้นแล้วท่านมีวิธีการทำให้ผ่อนคลายลงได้รวมไปถึงการช่วยตัวเองหรือการมีเพศสัมพันธ์)					
26. ท่านคิดว่าท่านมีคุณภาพชีวิต (ชีวิตความเป็นอยู่) อยู่ในระดับใด					

ส่วนที่ 3 แบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event)

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมายถูก ✓ ในช่องที่ตรงกับเหตุการณ์ในชีวิตของท่านในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

เหตุการณ์ในชีวิต	ใช่	ไม่ใช่
สุขภาพ		
1. ท่านเจ็บป่วยมากถึงขั้นต้องเข้ารักษาในโรงพยาบาล		
2. ท่านเจ็บป่วยไม่ถึงกับเข้าโรงพยาบาล แต่ต้องหยุดงาน หรือหยุดทำกิจกรรมปกติ		
3. ท่านดื่มเหล้า กาแฟ หรือสูบบุหรี่เป็นประจำ		
4. ท่านมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการนอนเป็นประจำ (เช่น นอนไม่หลับ, เวลานอนไม่แน่นอน)		
5. ท่านมีการใช้แรงงานมากกว่าปกติ (เช่น ออกกำลังกายมากกว่าปกติ, ออกแรงมากกว่าปกติ)		
6. ท่านไม่มีเวลาผ่อนคลายอารมณ์เลย (เช่น ชมภาพยนตร์, ฟังเพลง)		
7. ท่านเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อร้ายแรง (เช่น วัณโรค, เอชไอวี)		
ครอบครัว		
8. คู่สมรสเสียชีวิต		
9. หย่า แยกกันอยู่		
10. คู่สมรสเจ็บป่วยหนัก		
11. บุตรเสียชีวิต		
12. บุตรเจ็บป่วยหนัก		
13. ท่านและคู่สมรสมีเรื่องบาดหมางกัน (เช่น นอกใจ, ขอบเที่ยว)		
14. ท่านและคู่สมรสมีปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์		
15. บิดาหรือมารดาท่านเจ็บป่วยหนัก		
16. บิดาหรือมารดาท่านเสียชีวิต		
17. มีสมาชิกใหม่ในครอบครัว (เช่น มีญาติมาพักอาศัยด้วย)		
18. มีการโยกย้ายที่อยู่		
19. ท่านและคู่สมรสต้องจากกันนานๆ (ตั้งแต่ 6 เดือนเป็นต้นไป)		
เศรษฐกิจ		
20. การใช้จ่ายเพื่อปัจจัย 4 ในครอบครัวขาดสน ผิดเคือง		
21. ท่านหรือคู่ชีวิตมีหนี้สินล้นพ้นตัว		
22. ท่านหรือครอบครัวมีการผ่อนส่งของที่มีราคาสูง (เช่น บ้าน, ที่ดิน)		
23. ครอบครัวของท่านถูกยึดที่หรือไล่ที่		
24. กิจการของท่านหรือครอบครัวขาดทุนและต้องล้มเลิกกิจการไป		
25. ท่านต้องหาเลี้ยงครอบครัว		

เหตุการณ์ในชีวิต	ใช่	ไม่ใช่
การงาน		
26. ท่านเริ่มทำงานนอกบ้านครั้งแรก		
27. ท่านถูกให้ออกจากงาน		
28. คู่สมรสให้ท่านออกจากงาน		
29. ท่านตกงาน		
30. คู่สมรสของท่านตกงาน		
31. ท่านต้องรับผิดชอบต่องานมากขึ้น จนไม่มีเวลาให้ครอบครัว		
32. ท่านต้องทำงานที่เสี่ยงต่อภาวะสุขภาพ		
33. ท่านเปลี่ยนงานใหม่ ซึ่งต้องมีการปรับตัว		
34. ท่านทะเลาะกับนายจ้างหรือผู้บังคับบัญชา		
35. คู่สมรสของท่านต้องรับผิดชอบต่องานมากขึ้น จนไม่มีเวลาให้ครอบครัว		
สังคม		
36. ครอบครัวของท่านประสบอุบัติเหตุจนทรัพย์สินเสียหาย (เช่น ไฟไหม้บ้าน, น้ำท่วมบ้าน)		
37. ท่านต้องโทษ (สถานเบา โดยไม่ถูกคุมขังหรือกักขังไม่เกิน 3 เดือน)		
38. คู่สมรสของท่านต้องโทษ (สถานเบา โดยไม่ถูกคุมขังหรือกักขังไม่เกิน 3 เดือน)		
39. ท่านถูกทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บ		
40. คู่สมรสของท่านถูกทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บ		
41. เพื่อนสนิทของท่านเสียชีวิต		
42. ท่านหรือคู่สมรส เสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศ (เช่น ก่อการทะเลาะวิวาท, ถูกประจาน)		
43. สถานที่อยู่อาศัยของท่านหรือครอบครัวไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (เช่น มีการลักขโมยบ่อยๆ หรือส่งเสียงดังรบกวน)		

ส่วนที่ 4 : แบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 Q

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับอาการในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

คำถาม	ไม่มีเลย	มีอาการ		
		บางวัน (< 7 วัน)	บ่อย (> 7 วัน)	ทุกวัน
1. เบื่อ ๆ ไม่สนใจอยากทำอะไร				
2. ไม่สบายใจ ซึมเศร้า ท้อแท้				
3. หลับยาก หรือหลับหลับตื่นๆหรือหลับมากไป				
4. เหนื่อยง่าย หรือไม่ค่อยมีแรง				
5. เบื่ออาหาร หรือกินมากไป				
6. รู้สึกไม่ดีกับตัวเอง คิดว่า ตัวเองล้มเหลว หรือทำให้ตนเองหรือครอบครัวผิดหวัง				
7. สมาธิไม่ดีเวลาทำอะไร เช่นดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ หรือทำงานที่ต้องใช้ความตั้งใจ				
8. พุดซ้ำ ทำอะไรซ้ำลงจนคนอื่นสังเกตเห็นได้ หรือกระสับกระส่ายไม่สามารถอยู่นิ่งได้ เหมือนที่เคยเป็น				
9. คิดทำร้ายตนเอง หรือคิดว่าตายไปคงจะดี				

ส่วนที่ 5 : แบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว (แบบสอบถามนี้สำหรับท่านที่มีคู่ชีวิตหรือคู่สมรสใหม่เท่านั้น)

คำชี้แจง : เลือกคำตอบที่ตรงกับครอบครัวของท่านมากที่สุดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่า เป็นจริงกับสภาพครอบครัวของท่าน)

ความคิดเห็นต่อคู่สมรส	ระดับความคิดเห็น				
	1 ไม่เคย	2 น้อย	3 ปานกลาง	4 มาก	5 มากที่สุด
การชื่นชมคุณค่าคู่สมรส					
1.1 เมื่อฉันทำความดี ฉันจะได้รับการชื่นชมจากคู่สมรส					
1.2 คู่สมรสให้กำลังใจเมื่อฉันต้องการ					
1.3 ฉันรู้สึกภูมิใจในคู่สมรสของฉัน					
1.4 คู่สมรสมองเห็นคุณค่าในตัวฉัน					
1.5 ฉันได้รับการยอมรับจากครอบครัวของคู่สมรส					
การมีเวลาอยู่ร่วมกัน					
2.1 คู่สมรสพร้อมที่จะให้เวลาพูดคุยกับฉัน					
2.2 ฉันและคู่สมรสใช้เวลาว่างในการพักผ่อนด้วยกัน					
2.3 ฉันมีความสุขเมื่อใช้เวลาอยู่ร่วมกับคู่สมรส					
2.4 ฉันและคู่สมรสมีเวลารับประทานอาหารเย็นร่วมกันด้วยความรู้สึกที่ดี					
2.5 ฉันมีความพึงพอใจกับการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส					
การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัว					
3.1 คู่สมรสให้ความห่วงใยฉัน					

ความคิดเห็นต่อคู่สมรส	ระดับความคิดเห็น				
	1 ไม่เคย	2 น้อย	3 ปาน กลาง	4 มาก	5 มาก ที่สุด
3.2 คู่สมรสพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของฉัน					
3.3 คู่สมรสเป็นผู้ที่ฉันนึกถึงเมื่อมีปัญหาเดือดร้อน					
3.4 ฉันมั่นใจว่าคู่สมรสยินดีที่จะอยู่เคียงข้างฉัน					
3.5 ฉันมั่นใจว่าคู่สมรสจะไม่ทอดทิ้งฉัน					
การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน					
4.1 คู่สมรสพูดคุยกับฉันด้วยคำพูดที่ฉันพอใจ					
4.2 คู่สมรสเปิดโอกาสให้ฉันแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้					
4.3 ฉันสามารถเปิดเผยความรู้สึกของฉันอย่างตรงไปตรงมากับคู่สมรส					
4.4 คู่สมรสเข้าใจความรู้สึกของฉันโดยฉันไม่ต้องพูด					
4.5 คู่สมรสแสดงท่าทีว่ายังรักฉันอยู่					
การมีศรัทธาต่อศาสนา					
5.1 คู่สมรสของฉันสนใจในหลักคำสอนของศาสนา					
5.2 คู่สมรสและฉันมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน					
5.3 คู่สมรสเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา					
5.4 คู่สมรสพร้อมที่จะช่วยเหลือคนที่เดือนร้อน					
5.5 คู่สมรสเป็นผู้ที่ใช้หลักศาสนาในการแก้ไข ปัญหา					
ความสามารถในการจัดการกับวิกฤตการณ์ในครอบครัว					
6.1 คู่สมรสเป็นผู้มีวิธีการที่ดีในการตัดสินใจ แก้ปัญหา					
6.2 คู่สมรสให้ความไว้วางใจฉันในการร่วมกัน แก้ปัญหา					

ความคิดเห็นต่อคู่สมรส	ระดับความคิดเห็น				
	1 ไม่เคย	2 น้อย	3 ปาน กลาง	4 มาก	5 มาก ที่สุด
6.3 คู่สมรสเป็นผู้ที่ฉันเชื่อมั่นว่าสามารถจัดการกับ ปัญหาเฉพาะหน้าได้					
6.4 คู่สมรสเป็นผู้ที่มองว่าปัญหาทุกปัญหามี ทางออก					
6.5 คู่สมรสมีการวางแผนการดำเนินชีวิตใน อนาคต					

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวภาภิรมย์ ศรีโสภา เกิดวันที่ 25 พฤษภาคม 2533 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเซนต์หลุยส์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) กำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY